

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MIIA KOIVUNIEMI

Sastamalan nuorisopalvelut 2030

Nuorisopalveluiden kehittämisprosessi osana palveluverkkoselvitystä.

SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA
YLEMPI AMK
2020

Tekijä(t) Koivuniemi, Miia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Joulukuu 2020
	Sivumäärä 52+2	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –Nuorisopalveluiden kehittämisprosessi osana palveluverkkoselvitystä		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalian ylempi ammattikorkeakoulututkinto		
Tiivistelmä <p>Palveluverkkoselvitystä toteutettiin Sastamalassa vuosien 2019-2020 aikana. Palveluverkkoselvityksen tavoitteena oli selvittää, kuinka sivistyspalvelut järjestetään Sastamalassa vuonna 2030. Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli luoda malli siitä, kuinka nuorisopalveluita toteutetaan Sastamalassa vuonna 2030 ja kehittää Sastamalan nuorisopalveluiden toimintaa vastaamaan tulevaisuuden palveluntarpeeseen.</p> <p>Kehittämistyön taustalla oli lasten ja nuorten määrän väheneminen Sastamalassa tulevien vuosien aikana. Lasten ja nuorten määrän väheneminen aiheuttaa palveluiden uudelleen järjestämistä vastamaan muuttuvaa palveluidentarvetta. Palveluverkkoselvityksen tähtäin on vuodessa 2030. Tämän kehittämistyön tavoitteena on vastata siihen, millaista nuorisotyö on Sastamalassa vuonna 2030.</p> <p>Kehittämistyö toteutettiin hyödyntämällä Innokylän innovaatiomallia. Innovaatiomalli muodostuu kuudesta kehittämistehtävästä, jotka olivat: kehittämistarpeen tunnistaminen, kehittämistarpeiden muuttaminen kehittämistavoitteiksi, ratkaisujen kehittäminen, kokeilu ja arviointi, käytäntöjen vakiintuminen ja kehittämismallin yleistäminen. Lisäksi luotiin malli siitä, millaisia palveluita Sastamalan nuorisopalvelut tuottavat vuonna 2030. Kehittämistyön keskiössä oli koko työyhteisön osallistuminen kehittämistyöhön sen eri vaiheissa.</p>		
<u>Asiasanat</u> nuorisotyö, nuorisotyöntekijät, palveluntuottajat, palvelustrategiat		

Author(s) Koivuniemi, Miia	Type of Publication Master's thesis	Date December 2020
	Number of pages 52+3	Language of publication: Finnish
Title of publication Sastamala's youth services 2030 –Youth services development process as part of service network statement		
Degree program Master's degree of social services		
Abstract <p>The service network survey was carried out in Sastamala during 2019-2020. The aim of the service network study was to find out how educational services will be organized in the city of Sastamala in 2030. The purpose of this development work was to create a model of how youth services will be implemented in the city of Sastamala at 2030 and to develop Sastamala's youth services to meet the future service needs.</p> <p>The development work was based on the decrease in the number of children and young people in Sastamala in the coming years. The decrease in the number of children and young people causes reorganization of services to meet the changing needs. The aim of the service network study is in 2030. The aim of this development work is to respond to what kind of youth services there will be in Sastamala at 2030.</p> <p>The development work was carried out utilizing Innokylä's innovation model. The innovation model consists of six development tasks, which were: identifying development needs, transforming development needs into development goals, developing solutions, experimenting and evaluating, consolidating practices and generalizing the development model. In addition, a model of services that Sastamala's youth services will provide in 2030 was created. In the center of the development work was to participate the entire work community to the development work in its various stages.</p>		
<u>Key words</u> youth work, youth workers, service producers, service strategies		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA	7
3 NUORISOTYÖ.....	11
3.1 Nuorisotyön historia.....	12
3.2 Nuorisolain määritelmä nuorisotyölle.....	13
3.3 Nuorisotyö kunnissa.....	14
3.4 Nuorten osallisuus.....	15
3.5 Etsivä nuorisotyö.....	17
3.6 Nuorisotyön roolit ja moniammatillinen yhteistyö	17
3.7 Nuorisojärjestöt.....	18
3.8 Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023	18
4 NUORISOPALVELUT SASTAMALASSA	19
4.1 Sastamalan nuoret	20
4.2 Henkilöstön määrä, palvelut ja toiminta	20
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMIEN	23
5.1 Kehittämistyön kohde	23
5.2 Innokylän kehittämisen malli.....	23
6 KEHITTÄMISPROSESSI	25
6.1 Kehittämistarpeen tunnistaminen.....	25
6.2 Kehittämistarpeista tavoitteiksi	25
6.2.1 Kehittämistyön tavoitteet	28
6.3 Ratkaisujen kehittäminen	28
6.4 Kokeilu ja arviointi	32
6.5 Käytäntöjen vakiintuminen	34
6.5.1 Erityisnuorisotyö	34
6.5.2 Liikkuva nuorisotyö	35
6.5.3 Koulunuorisotyö.....	35
6.5.4 Kohdennettu toiminta viidennen ja kuudennen luokan oppilaille.....	36
6.5.5 Verkkonuorisotyö.....	37
6.6 Kehittämisen toimintamalli	38
7 KEHITTÄMISTYÖN TULOS	39
7.1 Syksyn 2020 kehittämisprosessi	39
7.2 Sastamalan nuorisopalvelut 2030.....	41
8 ARVIOINTI.....	44
9 POHDINTA	47

9.1 Nuorisotyön tulevaisuuden näkymät.....	49
9.2 Kohti digitaalista nuorisotyötä	49
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset asettavat huomattavia vaatimuksia kunnille, joilla on merkittävä tehtävä yhteiskunnan toimivuuden ja tulevaisuuden kannalta. Toimintaympäristöön muutoksia aiheuttavat väestön ikääntyminen, lasten määrän väheneminen, arvomuutokset ja vaikeat taloustilanteet. Tulevaisuuden muodostumiseen kuitenkin voimme vaikuttaa ainakin jossain määrin nykyhetkessä tehtävillä päätöksillä ja toimintatapojen muutoksella. Etenkin kunnilta tämä edellyttää kykyä hahmottaa tulevaisuuden muutoksia ja arvioida millaisia mahdollisuuksia tulevaisuus voi tuoda mukanaan. Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa pärjäävät parhaiten ne toimijat, jotka kykenevät uudistumaan ja hyödyntämään tulevaisuuden mahdollisuudet. Tällä hetkellä tulevaisuuden näkymät vaikuttavat siltä, että tulevaisuudessa kunnallisten palveluiden järjestämisvastuu jakautuu julkisen sektorin eri toimijoiden kesken. Organisaatioissa on tarkasteltava rakenteita ja tehtävä uudistuksia toimintatavoissa. Epävakaat taloustilanne aiheuttaa palveluiden karsimista ja priorisointia. Palveluiden karsimisen vaarana on, että palveluita aletaan karsia ensimmäisenä sieltä, missä laki ei määritä toiminnalle tarkkaa sisältöä, kuten esimerkiksi nuorisotyöstä. (Von Bruun 2015, 13,72.)

Sastamalassa on aloitettu vastaamaan näihin haasteisiin sivistyspalveluiden palveluverkkoselvityksellä, jossa tähtäin on vuodessa 2030. Palveluverkkoselvityksen tarkoituksena on selvittää, kuinka laajan kaupungin alueella voidaan järjestää palvelut tulevaisuudessa. Tämän kehittämistyön keskiössä on Sastamalan nuorisopalvelut osana laajempaa palveluverkkoselvitystä Sastamalassa. Kehittämistyössä on arvioitu nuorisopalveluiden nykytilannetta, tehty kehittämisprojekti nuorisopalveluiden toimintojen uudelleen järjestämiseksi ja luotu malli siitä millaisia palveluita nuorisopalvelut tuottavat Sastamalassa vuonna 2030.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA

Kehittämistyöni aiheeksi valikoitui Sastamalan kaupungin kasvatusjohtajan idea nuorisopalveluiden kehittämisestä osana palveluverkkoselvitystä. Aiheena on Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –kuinka nuorisopalvelut järjestetään Sastamalassa vuonna 2030. Sastamalassa on tehty sivistyspalveluiden palveluverkkoselvitystä vuonna 2019 ja alkuvuodesta 2020 esitys palveluverkosta hyväksyttiin sivistyslautakunnassa, kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa. Palveluverkkoselvityksen tähtäin on vuodessa 2030 ja siinä miten palvelut Sastamalassa silloin järjestetään. Lähtökohtana palveluverkkoselvityksessä on väestömäärän kehitykseen sopeutuva palveluverkko, joka vastaa tulevaisuuden palveluntarvetta. Palveluverkkoselvitys koskee Sastamalassa varhaiskasvatusta, perusopetusta, lukio-opetusta sekä elämänlaatupalveluita, joihin kuuluvat liikunta-, nuoriso-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä musiikki- ja kansalaisopistotoiminta. Sastamalan kaupungin sivistyspalveluiden tavoitteena on toimivan ja taloudellisen palveluverkoston avulla edistää ja vahvistaa kuntalaisten elämänhallintaa. Palveluverkon suunnittelussa eri toimijat ovat pitäneet lähtökohtana sitä, että vuonna 2030 käytössä on ajanmukaiset, muuntuvat, turvalliset, terveelliset ja hyvinvointia tukevat kasvu- ja oppimisympäristöt. Suunnitelmia tehdessä on hyödynnetty monipalvelukeskusajattelua. Elämänlaatupalveluita integroidaan varhaiskasvatus- ja opetuspalveluihin aina, kun se on toiminnallisesti mahdollista. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2020.)

Palveluverkkoselvityksen taustalla suurimpana syynä on lasten lukumäärän selvä väheneminen tulevina vuosina. Vuonna 2020 Sastamalassa asuu 2855 7-17 –vuotiasta lasta ja nuorta. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n ennusteen mukaan vuonna 2030 Sastamalassa asuu 2235 7-17 –vuotiasta lasta ja nuorta, ennusteen mukaan lasten ja nuorten määrä vähenee Sastamalassa seuraavan kymmenen vuoden aikana siis 21,7%. (Aro 2020.) Myös tällä hetkellä käytössä olevissa päiväkotij- ja opetuskiinteistöissä suoritettujen mittavien kuntotutkimusten tulokset osoittavat merkittävän kiinteistöjen korjaustarpeen. Palveluverkon sopeuttaminen tulevaan palveluntarpeeseen on väistämätön tosiasia, johon kaupungin haastava taloustilanne edellyttää nopeaa reagointia. (Palveluverkkoselvitys 2030 2020, 4.)

Palveluverkkoselvityksessä on linjattu, että nuorisotilat siirtyvät yläkoulujen yhteyteen. Sastamalan kaupunki on muodostunut usean kunnan kuntaliitoksesta. Nuorisopalvelut ovat järjestetty alueellisesti kolmella alueella. Jokaisella alueella toimii yksi nuorisotila, etelän alueella nuorisotila Pilvi, läntisellä alueella nuorisotila Puuhala ja pohjoisella alueella nuorisotila Holvi. Aluejaot ovat tehty vanhoja kuntarajoja mukailen. eteläinen alue käsittää entisen Vammalan kaupungin alueen, läntinen alue käsittää entisten Äetsän ja Kiikoisten kuntien alueet ja pohjoinen alue entisten Mouhijärven ja Suodenniemen kuntien alueet. Palveluverkkoselvityksen linjauksen mukaan läntisellä alueella toimiva Äetsän koulu, jossa on opetusta 7.-9. luokka-asteille, lakkautetaan ja yhdistetään eteläisen alueen Sylvään kouluun. Läntiselle alueelle jää siitä huolimatta oma nuorisotila Puuhala nykyiselle paikalleen. Tällä hetkellä etelän alueella toimiva nuorisotalo Pilvi tullaan myös siirtämään Sylvään koululle. Pohjoisella alueella toimiva Mouhijärven yhteiskoulu peruskorjataan ja laajennetaan ja sinne tullaan siirtämään tällä hetkellä toimiva nuorisotila Holvi. (Palveluverkkoselvitys 2030 2020, 66-78.)

Muutokset palveluverkossa tapahtuvat vaiheittain. Nuorisopalveluiden osalta toiminta jatkuu vanhoissa kiinteistöissä siihen asti, kunnes uusiin kiinteistöihin päästään, viimeistään vuonna 2030. Kaupunginvaltuusto tulee päättämään palveluverkkoa koskevien muutosten aikatauluista. Nuorisopalveluiden henkilöstössä on kuitenkin tapahtunut jo muutoksia ja palveluita järjestellään uudestaan niin, että 1.8.2020 alkaen toiminnot järjestetään uudella tavalla. Palveluiden uudelleen järjestämisessä on otettu huomioon tiedossa olevat muutokset palveluverkossa ja muuttuvassa palveluntarpeessa. Tiivistettyä kehittämistyöni tarkoituksena on kehittää Sastamalan nuorisopalveluita vastaamaan vuoden 2030 palveluntarpeeseen. Aiheena palveluverkon muutokset ovat kiinnostava aihe ja kuntalaiskeskustelu palveluverkkoselvityksen ympärillä on ollut kiivasta. Palveluverkkoselvityksen tarkoituksena on käydä läpi kaikki sivistyspalvelut Sastamalan kaupungissa. Monipalvelukeskusajattelu tuo eri toimijat fyysisesti lähemmäs toisiaan, mikä mahdollistaa uudenlaista ja tiiviimpää yhteistyötä tarjota laadukkaita palveluita kuntalaisille. Kehittämistyöni hyöty Sastamalan nuorisopalveluille on merkittävä, koska kehittämistyön aihealue on laaja. Kehittämistyön ulkopuolelle rajataan ne toimintamuodot, joiden ajatellaan jatkuvan melko samanlaisina myös tulevaisuudessa, joiden kehittäminen ei ole ajankohtaista tässä yhteydessä ja mahdolliset

muutokset nuorisopalveluiden henkilöstössä, kehittämistyön lähtökohtana on, että nykyiset vakanssit säilyvät tiedossa olevilla muutoksilla. Lisäksi ulkopuolelle jätetään tarkat kuvaukset toimintojen sisällöistä. Myös vastaavan nuorisotyöntekijän työnkuva rajataan tämän kehittämistyön ulkopuolelle, koska on tiedossa, että koko elämänlaatu- palveluiden johtamisrakenteita tullaan myös tarkastelemaan ja vastaavan nuorisotyöntekijän työnkuvaa arvioidaan myös tässä yhteydessä. (Palveluverkkoselvitys 2030 2020, 84.)

Sivistyspalveluiden palveluverkkoselvitystyötä on tehty huolella ja olen ollut mukana selvitystyössä sekä oppilaskuntayhteistyön että nuorisovaltuuston kautta. Lapsia ja nuoria on kuultu palveluverkkoselvitystä tehdessä. Olen työskennellyt Sastamalan kaupungilla nuorisotyössä vuosina 2009-2011 ja syksyllä 2019 palasin nuorisopalveluille vastaavan nuorisotyöntekijän sijaiseksi. Tunnen nuorisotyön kentän hyvin ja osaan tarkastella sitä monesta eri näkökulmasta, lisäksi tunnen Sastamalan kaupungin ja nuorisopalveluiden organisaation ja toimintatavat hyvin. Nuorisopalveluiden toiminnoissa on lähivuosina tehty muutoksia, erityisnuorisotyö on tullut uutena toimintamuotona Sastamalaan ja sen mukana on tullut muutoksia myös toimintaan. Muutoksiin suhtautuminen työyhteisössä on ollut melko haastavaa voimakkaan muutosvastaannan takia, viime aikoina kuitenkin muutoksen tarve on myös ymmärretty ja muutoksiin on suhtauduttu oman kokemukseni mukaan paremmin. Palveluverkoston muutoksen tarpeet ymmärretään hyvin, lasten määrän väheneminen ja kaupungin ikärakenteen jakautuminen niin, että meillä on paljon ikääntyviä ja vähän lapsia ovat selkeitä syitä palveluverkon tarkasteluun. Nuorisopalveluiden henkilöstö on ollut mukana suunnittelemassa nuorisopalveluiden toimintojen uudelleen järjestelyä 1.8.2020 alkaen. Uudelleen järjestelyissä on myös huomioitu jo tulevaisuudessa tulevia muutoksia palveluverkossa. Kehittämistyölle on tarvetta, koska lasten- ja nuorten määrä Sastamalassa vähenee ennusteiden mukaan. Samalla lasten ja nuorten elämä on muuttunut kuluneiden vuosikymmenten myötä hyvin erilaiseksi digitalisaation myötä. Nuorisopalveluiden tulee vastata lasten- ja nuorten palveluntarpeeseen, tehdä nuorisotyö näkyväksi ja osoittaa nuorisotyön arvo kaupungissa.

Kehittämistarpeen taustalla on koko sivistyspalveluita koskeva palveluverkkoselvitys, mutta myös nuorten määrän väheneminen aiheuttaa synn palveluiden tarkastelulle ja

kehittämislle. Nuorisopalveluiden henkilöstö oli visioinut, mitä nuorisotyö on Sastamalassa vuonna 2030. Käytin visioinnin materiaaleja apuna kehittämistyössäni. Nuorisopalveluissa tiedetään tällä hetkellä palveluverkon suuret linjaukset, missä nuorisotilat tulevat sijaitsemaan vuonna 2030, mistä kyllä tullaan lakkauttamaan kouluja ja kuinka väestön ikäjakauma tulee alueellisesti jakautumaan ennusteiden mukaan vuoteen 2030 mennessä. Ymmärretään, että liikkuvan työn merkitys ja yhteistyö eri toimijoiden välillä tulee lisääntymään. Haasteina palveluiden tuottamisessa on pinta-alaltaan laaja kunta, ja se vaatii työntekijöiden liikkumista eri alueilla viemään palvelut lähemmäksi asiakkaita. Palveluita on pyrittävä järjestämään mahdollisimman tasalaatuisesti. (Palveluverkkoselvitys 2030 2020, 51-52.)

Kehittämistyössä minun roolini on koordinoita kehittämistyötä, selvittää mahdollisuuksia liikkuvan nuorisotyön toteuttamiseen koko kaupungin alueella. Koko nuorisopalveluiden henkilöstö osallistuu kehittämiseen yhteisten kehittämispäivien aikana, sekä antamalla palautetta kehittämissuunnitelman etenemisen aikana. Kehittämissuunnitelmassa huomioidaan palveluverkon muutokset, lasten ja nuorten ajatukset ja toiveet, joita on kuultu palveluverkkoselvitystyön aikana, huomioidaan perusopetuksen toiveet nuorisotyölle. Kehittämissuunnitelman aikana kehitän erilaisia toimintamalleja uusille toimintamuodoille sekä jalkautamme erityisnuorisotyön hankkeen kautta luotuja toimintamalleja perusnuorisotyöhön. Kokoan ja työstän kehittämispäivien aikana syntyneitä materiaaleja ja luon niiden pohjalta mallin, siitä millaisia palveluita Sastamalan nuorisopalvelut tuottavat vuonna 2030. Kehittämissuunnitelmasta tulee hyötymään koko nuorisopalveluiden henkilöstö ja se toimii pohjana palveluverkkoselvitystyössä, kun nuorisopalveluiden organisaatiota tullaan tarkastelemaan tarkemmin. Kehittämissuunnitelman aikana on kirjattu auki nuorisopalveluiden tuottamia palveluita, mikä lisää nuorisopalveluiden tunnettavuutta ja näkyvyyttä kaupungin toimijoiden sekä kaupungin asukkaiden keskuudessa.

3 NUORISOTYÖ

Nuorisotyö on nuorten kasvatuksellista ohjausta, nuoren tukemista ja sosiaalista vahvistamista. Nuorisotyö ei ole pelkästään yhden nuoren ohjaamista vaan myös nuorten ryhmäsuhteiden helpottamista ja lujittamista. (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 22-23.) Keskeistä nuorisotyössä on nuoren tai nuorien tilanteen kokonaisvaltainen tunnistaminen, heille merkityksellisten asioiden tunnustaminen, nuoren kasvun tukeminen ja minäkuvan vahvistaminen (Autio 2015,112). Nuorisotyössä kohdataan kaikenlaisia nuoria, ei pelkästään niitä joilla menee hyvin. Tämä edellyttää nuorisotyötä tekevältä monipuolista osaamista työssään. (Pohjola 2009, 29.)

Nuorisotyö on tekemiseen keskittyvä toimiala, josta puuttuu taustalta pitkäjänteisesti pohdittu ja kehitetty teoria, toimintojen käsitteellistämisen sijaan on totuttu tekemään ja toiminnoista on tullut alalla arkisia itsestään selvyyksiä. Tämä voi olla yksi syy siihen, miksi nuorisotyötä on ulkopuolisen niin vaikea hahmottaa. Nuorisotyötä lähde-tään helposti avaamaan sitä kautta, että kerrotaan mitä nuorisotyössä tehdään ja millaisissa ympäristöissä toimitaan. Nuorisotyön luonne perustuu nuorten vapaaehtoisuudelle toimintaan osallistumisesta, toiminnan lähtökohtina on nuorten toiveet ja tarpeet. Toiminta perustuu molemmin puoliseen luottamukseen nuoren ja nuorisotyötä tekevän välillä. Pelkän toiminnan ja toimintaympäristön kuvaamiseen haasteena on se, että nuorisotyön taustalla olevat tavoitteet ja arvot jäävät pimentoon. Nuorisotyöstä tulee helposti käsitys, että nuorisotyöntekijät vain kohtaavat nuoria nuorille suunnatuissa toimintaympäristöissä kuten esimerkiksi nuorisotiloilla tai tapahtumissa, vaikka ymmärretään, että nuorille järjestettävissä toiminnoissa on erilaisia sääntöjä ja toimintatapoja, joiden noudattaminen on toimintaan osallistumisen ehtona. Näiden toimintojen ja sääntöjen kuvausten takaa jää kuitenkin kertomatta millaisia tavoitteita ja päämääriä nuorisotyöllä on ja kuinka nuorisotyö toimii nuorten elinolosuhteiden vahvistajana. (Kiilakoski ym. 2015, 19-22.)

Nuorisotyön tiedeperustan taustalla on useimmiten kasvatustieteet ja yhteiskuntatieteet. Nuorisotutkimuksessa kuitenkin voidaan hyödyntää monia eri tieteenaloja, koska nuoriin liittyviä ilmiöitä, nuoria ja nuoruutta voidaan tarkastella niin monista eri näkö-

kulmista. Monitieteinen tiedeperusta on aiheuttanut sen, ettei mikään akateeminen tieteenala ole pystynyt ottamaan nuorisotyötä kokonaan omakseen. (Hirvonen 2009, 50-52.) Suomalaiset nuorisotutkijat ovat usein yhteiskuntatieteilijöitä ja suomalainen nuorisotutkimus onkin usein yhdistelmä soveltavaa ja akateemista lähestymistapaa, jonka tarkoituksena on tuottaa soveltavaa tietoa yhteiskunnan käyttöön. Nuorisotutkimuksella on Suomessa usein poliittinen luonne ja nuorisotutkijat haluavat vaikuttaa ja osallistua julkiseen keskusteluun nuoriin ja nuoruuteen liittyvistä ilmiöistä. (Nieminen & Honkatukia 2017, 40.)

3.1 Nuorisotyön historia

Nuorisotyön juuret ovat 1800-luvulla, jolloin nuorisotyötä tehtiin Suomessa kirkon ja järjestöjen toimesta. Julkinen nuorisotyön järjestelmä luotiin vasta toisen maailmansodan jälkeen. Julkisenä ammattina nuorisotyö on suhteellisen nuori ja ammattina nuorisotyö kytkeytyy usein lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoon, harrastustoimintaan ja muuhun epämuodolliseen toimintaan. Tästä johtuen nuorisotyötä ei ole aina pidetty niin vakavasti otettavana ammatillisena toimintana. (Hirvonen 2009, 41.) Nuorisotyön ammatillisuus alkoi siitä, kun valtiovalta katsoi nuorten ohjaamisen ja kasvatuksen myös kodin ja koulun ulkopuolella tärkeäksi. Vuonna 1945 aloitettiin valtiollinen nuorisohjaajien koulutus. Tätä aiemmin oli valtiovalta tehnyt linjauksen, että nuorisotyö erotettiin nuorisohuollosta siirtämällä nuorisotyön valtiollinen ohjaus sosiaali- ja terveysministeriöstä opetusministeriöön. Näin nuorisotyö erotettiin sosiaalityöstä ja korostettiin nuorisotyön kasvatuksellista tehtävää. (Hirvonen 2009, 47.)

Nuorisotyön yhteiskunnallinen paikka on määrittynyt sen mukaan, vastataanko nuorisotyöllä nuorisokysymykseen vai sosiaaliseen kysymykseen. Nuorisokysymykselle keskeistä on, että nuoret nähdään omana erityisenä joukkona ja kiinnitetään huomiota nuorten yhteiskunnalliseen asemaan. Nuorisokysymykseen vastatessa nuorisotyöllä on erityinen rooli vastata nuorten omiin pyrkimyksiin ja toiveisiin ja nuoruuden elämiseen suhteessa muiden nuorten kanssa. Nuorisotyön tarkoituksena on tehdä nuoret ja heille ominaiset erityispiirteet ja ilmiöt näkyviksi yhteiskunnassa sekä tukea ja vahvistaa nuoren kasvua. Sosiaalisen kysymyksen keskiössä taas on sosiaalisten ongel-

mien ratkaiseminen yhteiskunnassa ja vaikeissa tilanteissa olevien ihmisten ja ihmisryhmien aseman parantaminen. Tarkastelun kohteena on yhteiskunnan rakenteiden aiheuttama sosiaalinen eriarvoisuus ja siitä kärsivien ihmisten ongelmien ratkaiseminen ja elinolojen parantaminen. Sosiaaliseen kysymykseen perustuvassa nuorisotyössä nuorisotyö on väline, jolla edistetään sosiaalista tasa-arvoa yhteiskunnassa. Näiden kahden peruskysymyksen avulla voidaan määrittää nuorisotyölle, nuorisotyön asemalle ja sisällölle kaksi erityistä piirrettä: nuoriso erityisenä väestöryhmänä ja yhteiskunnan hyvinvointijärjestelmä. Näillä kahdella jäsentämistavalla nuorisotyön lähtökohta on johtanut kahdenlaiseen nuorisotyöhän. Nuorisokysymykseen perustuva nuorisotyö vastaa hyvin kuntien tekemää nuorisotyötä, joka huomioi vapaa-ajan ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt, työn menetelmät perustuvat vapaaehtoisuudelle. Sosiaaliseen kysymykseen perustuva nuorisotyö on ammattimaisempaa ja viranomaiskeskeisempää, työ sisältää paljon yksilötyön menetelmiä ja keskittyy sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen. (Nieminen & Honkatukia 2017, 36-37.) Myös sosiaaliseen kysymykseen perustuvaa nuorisotyötä tehdään kunnissa sosiaalityön alaisuudessa eri ympäristöissä, kuitenkin miellämme sosiaalityössä tehtävän nuorisotyön enemmän sosiaalityöksi. Varsinaista sosiaalista nuorisotyötä tehdään myös kuntien nuorisotyön alaisuudessa erityisnuorisotyössä ja perusnuorisotyössä erilaisin menetelmin, vaikka työn painotus onkin nuorisokysymykseen perustuvassa työssä oman kokemuksen mukaan.

3.2 Nuorisolain määritelmä nuorisotyölle

Nuorisolaki määrittelee nuorisotyön nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemiseksi yhteiskunnassa. Nuorisolaki toimii perustana nuorisotyölle ja nuorisotyön tarkoituksena on vastata nuorisolain tavoitteiden toteutumisesta. Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja kykyä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä, tukea nuorten harrastustoimintaa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tiivistetysti tavoitteiden toteutumisen lähtökohtina ovat: yhteisvastuu, kestävä kehitys ja monialainen yhteistyö. Nuorisolaissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. (Nuorisolaki 1285/2016, 2 luku, 2-3§.)

Vaikka nuorisotyöstä säädetään laissa ja kuntien on järjestettävä erilaisia nuorisotyön muotoja, se ei silti ole samanlaisessa asemassa kuin esimerkiksi sosiaalityö tai opetusala, joihin liittyy vahvat laissa määritetyt ammatilliset pätevyydet. Suomessa nuorisotyö on osa tehtävää hyvinvointipoliittikkaa ja sen tärkeyttä perustellaan kasvatuksellisilla, sosiaalisilla, terveydellisillä ja taloudellisilla tekijöillä. Nuorisotyö eroaa kuitenkin moninaisuutensa vuoksi muista hyvinvointipoliittisista toimialoista ja myös siksi, että nuorisotyön luonteeseen kuuluu omanlainen määrittelemättömyys ja muuttuvaisuus. Osittain nuorisotyön aseman heikkoutta selittää se, ettei nuorisotyön rakenteet, kuten koulutus, tue ammatillisuuden vahvistamista. Alan moninaisuuteen taas vaikuttavat nuorisotyön moninainen toimijoiden kenttä kunnallisesta nuorisotyöstä, järjestöjen ja seurakuntien tekemään nuorisotyöhön, jossa nuorisotyötä tekevillä on monia eri ammattinimikkeitä. (Honkasalo 2011, 73-74.)

3.3 Nuorisotyö kunnissa

Nuorisotyön toteuttaminen kuuluu kunnan tehtäviin. Kunnan tulee luoda edellytykset nuorisotyölle ja -toiminnalle paikalliset olosuhteet huomioiden. Kunta vastaa siitä millaista nuorisopolitiikkaa kunnassa tehdään, nuorisopolitiikka määrittelee, millaiset kasvu- ja elinympäristöt nuorilla on ja millaisia nuorille suunnattuja palveluita kunta tuottaa nuorille joko itsenäisesti, yhdessä muiden nuorisotalan toimijoiden kanssa tai ostopalveluna palvelun tuottajilta. Monialaisen yhteistyön toteutumiseksi nuorisolaissa on säädetty, että jokaisessa kunnalla on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmä on kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkosto voi olla useamman kunnan yhteinen ja sen on toimittava vuorovaikutuksessa muiden alueella toimivien nuorisotalan toimijoiden kanssa, kuten nuorisojärjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluita tuottavien tahojen kanssa. (Nuorisolaki 3 luku, 8-9§.)

Kunnallinen nuorisotyö käsitetään usein helposti nuorisotiloilla ja -taloilla tehtäväksi työksi. Nuorisotyötä tehdään kuitenkin paljon myös nuorisotilojen ulkopuolella eri toimintaympäristöissä ja erilaisin menetelmin. Koulut ja oppilaitokset ovat yksi yleisimmistä nuorisotyön toimintaympäristöistä, koulunuorisotyö sisältää usein oppilaiden ryhmäytyksiä, välitunti- ja kerhotoiminnan järjestämistä, yksilö- ja pienryhmätyötä

koululla. Nuorisotyöntekijöiden ammattitaitoa saatetaan hyödyntää joidenkin oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa ja he voivat olla mukana oppilashuollon tehtävissä. Koulunuorisotyötä tehdään paikallisesti erilaisilla resursseilla ja menetelmillä vastaamaan koulujen tarpeisiin paikallisesti. Liikkuvaa ja jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään viemällä nuorisotyötä nuorten pariin eri ympäristöihin kuten esimerkiksi kadulle, puistoihin, rannoille, ostoskeskuksiin tai kirjastoihin. Nuorisotyötä tehdään myös jatkuvasti enemmän digitaalisesti ja verkossa. Nuorisotyöntekijöitä voi tavata verkossa nuorten suosimilla alustoilla, nuorisotyöntekijät tuottavat itse sisältöä erilaisille alustoille ja ovat mukana esimerkiksi e-sport toiminnassa. Nuorisotyössä hyödynnetään entistä enemmän moniammatillista ja monialaista yhteistyötä, mikä mahdollistaa työn tekemisen monipuolisesti eri työmuotoja hyödyntäen. (Allianssi 2020.) Nuorten osallisuustoimintaa edistetään nuorisovaltuustojen ja muiden nuorten vaikuttajaryhmien avulla, nuorten osallisuustoimintaa avaan enemmän seuraavassa alaluvussa.

Osan nuorisotyön kustannuksista kunnissa kattaa valtionosuus, jota maksetaan kunnille palveluiden toteuttamisesta nuorille. Valtionosuuden määrä lasketaan jokaista kunnassa asuvaa alle 29-vuotiasta kohden määritellyn yksikköhinnan perusteella vuosittain. Lisäksi kuntien nuorisotyötä voidaan tukea valtionavustuksilla. Valtionosuudet ja valtionavustukset tulevat opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on nuorisotyöstä ja -politiikasta vastaava ministeriö. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2020.)

3.4 Nuorten osallisuus

Yksi nuorisolain tavoitteista on nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen sekä edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa (Nuorisolaki 1 luku, 2§). Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa, kunnan ja valtion viranomaisten tulee järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin (Nuorisolaki 5 luku, 24§). Tämän toteutumiseksi kuntalaissa on säädetty, että kuntien tulee varmistaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Kuntalaissa säädetään, että kunnanhallituksen on asetettava kuntaan nuorisovaltuusto

tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuustolle tai nuorten vaikuttajaryhmälle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja toteuttamiseen eri toimialoilla, niissä asioissa joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, asumiseen, elinympäristöön tai liikkumiseen. Lisäksi on oltava mahdollisuus vaikuttaa myös muihin asioihin, jotka nuorisovaltuusto kokee merkittäväksi lasten ja nuorten kannalta. Nuorisovaltuusto on otettava mukaan, kun kehitetään lasten ja nuorten kuulemista ja osallisuutta. (Kuntalaki 410/2015, 5 luku 26§.)

Näin laki määrittelee nuorten osallisuutta nuorisolaissa sekä kuntalaissa. Lakien tavoitteena on turvata lasten ja nuorten osallisuus heitä koskevien asioiden valmisteluissa ja päätöksenteossa. Osallisuuden määritelmä on monitasoinen, yhtenä osallisuuden määritelmänä voidaan pitää, sitä että on osallinen omassa elämässään ja pystyy vaikuttamaan omaan elämäänsä vaikuttaviin asioihin, kuten elämän kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin. Osallisuus on kuulumista erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin, sitä että tuntee olevansa osallisena jossakin. (Isola ym. 2017, 5.) Esimerkkejä erilaisista ryhmistä ja yhteisöistä ovat esimerkiksi perhe, päiväkotiryhmät, koululuokat, harrasteporukat, kaveriporukat, kunta, yhteiskunta ja niin edelleen. Tästä johtuen osallisuutta voidaan myös edistää hyvin eri tasoilla ja eri laajuuksissa. Osallisuudesta puhuttaessa ja sitä toteuttaessa on hyvä miettiä, onko kyse näennäisosallisuudesta, millä tarkoitetaan, sitä että lapsilta ja nuorilta kysytään mielipidettä johonkin asiaan vain muodon vuoksi, mutta mielipiteitä ei kuitenkaan tosiasiasa kuulla, vaan aikuiset ja päätöksentekijät toimivat oman näkemyksensä mukaan. Onkin tärkeää miettiä, ollaanko lapsille ja nuorille valmiita antamaan todellista valtaa. Osallisuuden edistäminen kunnassa on sekä sosiaalista että poliittista toimintaa ja lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on keskeinen osa hyvinvointityötä kunnassa. Koulujen ja oppilaitosten rooli lasten ja nuorten osallisuuden sekä vaikuttamismahdollisuuksien edistämässä on merkittävä, oppilaskunnat ovat hyvä väylä kerätä tietoa eri-ikäisiltä lapsilta ja nuorilta heitä koskevissa asioissa. (Kiilakoski & Gretschel 2012.)

3.5 Etsivä nuorisotyö

Nuorisolakiin on kirjattu etsivän nuorisotyön tekemisestä. Etsivällä nuorisotyöllä on tarkoitus tavoittaa tuen tarpeessa olevia nuoria ja auttaa heitä löytämään heille sopivia palveluita ja tukimuotoja, joiden avulla edistetään heidän itsenäistymistään, kasvua, elämänhallintaa ja osallisuutta yhteiskuntaan sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyön perusteena on nuoren vapaaehtoisuus toimintaan. (Nuorisolaki 3 luku 10§.)

Sastamalassa etsivän nuorisotyön järjestämisestä vastaa työllisyyspalvelut. Etsivän nuorisotyön piiriin kuuluvat peruskoulun päättäneet alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet vaille opiskelu- tai työpaikkaa. Etsivään nuorisotyöhön voi ottaa yhteyttä myös silloin, kun nuori tarvitsee tukea ja ohjausta elämässään. Myös nuoren läheiset voivat ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, jos heille on herännyt huoli nuoresta. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on motivoida ja kannustaa nuorta löytämään paikkansa elämässä, etsivä nuorisotyö lähtee asiakkaan tarpeista ja toiveista. Etsivä nuorisotyö tekee yhteistyötä 2. asteen oppilaitosten kanssa sekä nuorisopalveluiden kanssa. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2020.)

3.6 Nuorisotyön roolit ja moniammatillinen yhteistyö

Nuorisotyön asema moniammatillisessa roolissa vahvistuu jatkuvasti. Vaikka nuorisotyöntekijöitä ei ole aina pidetty vakavasti otettavina ammattilaisina on heidän ammattitaitonsa tunnustettu, kun on huomattu ammattiryhmän tietämys nuorten elämästä kodin ja koulun ulkopuolella ja yhä useammin nuorisotyöntekijöitä kutsutaan osaksi erilaisia verkostoja, joissa heidän asiantuntijuuttaan voidaan hyödyntää. Moniammatillisissa ryhmissä nuorisotyöntekijän roolina on usein tuoda viestiä suoraan nuorilta ja heidän toimintaympäristöistään, joissa nuorisotyöntekijät toimivat ja siksi heillä on mahdollisuus havaita asioita jotka eivät tule välttämättä ilmi koulussa eikä edes välttämättä kotona. Myös laki määrittää nuorisotyöntekijöille ammatillisen ilmoitusvelvollisuuden, kun kyse on lastensuojelullisesta asiasta, lain velvoite korostaa viestintuojan roolia. Toinen tärkeä rooli nuorisotyöntekijällä on toimia nuorelle luotettavana aikuisena, joka voi auttaa ja tukea heitä erilaisissa tilanteissa ja puhua heidän puolestaan erilaisissa verkostoissa ja toimia sillan rakentajana nuoren ja eri viranomaisten

välillä tai nuoren ja kodin välillä. Lisäksi nuorisotyöntekijät toimivat vastaanottajina, jotka kohtaavat monesti nuoria ensimmäisenä heidän ongelmatilanteissaan ja ohjaa mahdollisesti eteenpäin tai aloittaa itse työskentelyn nuoren tilanteen helpottamiseksi. (Hirvonen 2009, 56-57.)

Nuorisotyötä tekeviltä ammattilaisilta odotetaan monenlaista osaamista. Nuorisotyöntekijöiden on tunnettava nuorten maailma ja liikkua ja toimia erilaisilla toimintakentillä ja ympäristöissä mutkattomasti ja sujuvasti. Nuoria ei voi pitää yhtenä samanlaisena joukkona, joiden elämänvalinnat ja kokemukset olisivat samanlaisia. Työntekijällä on oltava taitoa kohdata nuoria yksilöinä ja peilata yksilön kokemuksia suhteessa nuoruuteen liittyviin ilmiöihin. Kuten jo aiemmin kirjoitin, nuorisotyö kohtaa kaikenlaisia nuoria, ei pelkästään niitä, joilla menee hyvin. Nuorisotyössä kohdetaan nuoria kaikista yhteiskuntaluokista, joten nuorisotyötä tekevät tarvitsevat monipuolisen tietoperustan nuorten eriarvoistumisen kohtaamiseen. (Lundbom & Eskelinen 2017, 316.)

3.7 Nuorisojärjestöt

Valtion ja kuntien lisäksi nuorisotyötä tekevät lukuisat nuorisojärjestöt, niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin. Nuorisojärjestöt tarjoavat ja järjestävät erilaisia palveluita ja harrastustoimintaa lapsille ja nuorille. Palvelusektorissa järjestöt ovat merkittäviä toimijoita, jotka täydentävät kuntien palveluita. Järjestöillä on merkittävä rooli erilaisten lapsia ja nuoria koskevien tutkimuksien käynnistämisessä, vapaaehtoistyön koordinoinnissa, erilaisten koulutuksien järjestämisessä nuorisotyön ammattilaisille sekä vapaaehtoisille. Järjestöt edistävät monin tavoin lasten ja nuorten hyvinvointia ja ovat merkittävä yhteistyökumppani kunnalliselle nuorisotyölle. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 243.)

3.8 Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisee nelivuotiskausittain valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman, joka on valtioneuvoston hyväksymä poikkihallinnollinen ohjelma lasten- ja nuorten kasvu- ja elinolojen edistämiseksi. Ohjelmassa määritellään nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Valtakunnallinen

ohjelma kattaa kaikki nuorisolain piiriin kuuluvat alle 29-vuotiaat nuoret, mutta ohjelman painopisteet kuitenkin kohdistuvat 12-25-vuotiaiden nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämiseen. Ohjelmasta käytetään lyhennettä VANUPO, VANUPO:n pääteemat on valittu hallitusohjelman mukaisesti ja ne ovat nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Syrjäytymisen ehkäisyn keinoksi on asetettu jokaiselle nuorelle merkityksellisen elämän edellytysten takaaminen. Hallitus linjaa kolme nuorisopoliittista tavoitekokonaisuutta, jotka toteutetaan vuosina 2020-2023. Tavoitteet ovat: 1. Nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen –syrjäytyminen vähenee. 2. Nuorella on keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen. 3. Nuori luottaa yhteiskuntaan – yhdenvertaisuus ja turvallisuus vahvistuvat. VANUPO:ssa määritellään toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023 2020.)

4 NUORISOPALVELUT SASTAMALASSA

Nuorisopalveluiden tarkoitus on vastata mahdollisimman hyvin ja laajasti paikallisten nuorten tarpeisiin, tuottamalla heille erilaisia palveluita. Nuorisopalveluiden tavoitteena on vahvistaa ja edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tukea nuorten kasvua, kehitystä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnan jäsenenä. Lisätä nuorten hyvinvointia tukemalla harrastamista ja edistämällä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Nuorisopalveluiden tavoitteet pohjautuvat nuorisolain toiseen pykälään, missä säädetään nuorisolain tavoitteista. Sastamalassa nuorisolain asettamia tavoitteita tukee nuorisopalveluiden omat arvot, joita ovat: kasvatuksellisuus, luottamuksellisuus, turvallisuus, innostuneisuus, vastuullisuus, yhdenvertaisuus ja ajantasaisuus. Nuorisopalveluiden arvot ovat yhdessä henkilöstön kanssa sovittuja ja kaikki toiminta nojaa näihin arvoihin, mikä on edellytys tavoitteiden toteutumiselle käytännön työssä. Osallisuuden toteutumista Sastamalassa tukee nuorisovaltuuston vahva asema kunnallisessa päätöksenteossa, sekä oppilaskuntien vakiintuneet käytännöt lasten ja nuorten kuule-

miseen heitä koskevissa asioissa. Lähtökohtana nuorten erilaisille toiminnoille Sastamalassa olivat ne sitten kaupungin toimijoiden tai 3. sektorin järjestämiä on, että toiminta lähtee lasten ja nuorten tarpeista ja toiveista. (Köykkä 2019.)

4.1 Sastamalan nuoret

Nuorisopalveluiden toiminnalle on kehitelty oma brändi, Sastamalan nuoret. Sastamalan nuoret toimii käyttäjänimenä kaikilla sosiaalisen median alustoilla, missä Sastamalan nuorisopalvelut toimivat ja markkinoivat toimintaansa. Sastamalan nuorilla on oma logo, jonka avulla Sastamalan nuorten näkyvyyttä ja tunnettavuutta lisätään. Myös nuorisopalveluiden www-sivut löytyvät osoitteesta www.sastamalannuoret.fi. Sastamalan nuoret –brändin avulla tavoitellaan näkyvyyttä ja tunnettavuutta kaupungissa sekä ennen kaikkea yritetään tavoittaa nuoria. Logo on nuorten näköinen ja nimenä Sastamalan nuoret on toimiva ja ymmärrettävä –Sastamalan nuoret järjestää toimintaa Sastamalan nuorille. (Kallio henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2020.)

4.2 Henkilöstön määrä, palvelut ja toiminta

Nuorisopalveluilla työskentelee syksyllä 2020: nuorisotyön päällikkö, palvelusihteeri (työaika 50% nuorisopalveluilla), vastaava nuorisotyöntekijä, määräaikainen erityisnuorisotyöntekijä ja viisi nuorisotyöntekijää. Nuorisotyön päällikkö vastaa hallinnollisista töistä, esimiestyöstä ja toimii nuorisopalveluiden edustajana erilaisissa työryhmissä. Vastaavan nuorisotyöntekijän vastuulla on lasten- ja nuorten osallisuus, tapahtumat, tiedottaminen ja nuorisopalveluiden kehittäminen yhdessä nuorisotyön päällikön kanssa. Lasten- ja nuorten osallisuustoimintaan kuuluu nuorisovaltuuston ja nuorisohallituksen ohjaaminen sekä tiivis yhteistyö koulujen oppilaskuntien kanssa. Erityisnuorisotyöntekijä vastaa sosiaalisesta nuorisotyöstä ja työskentelee kolme päivää viikosta yläkouluilla, eli päivän jokaisella yläkoululla oppilashuollollisissa tehtävissä, erityisnuorisotyöntekijä tekee monialaista yhteistyötä verkostoissa sekä paljon yksilötyötä nuorten kanssa. Nuorisotyöntekijöiden työn painopiste on avoimessa nuorisotoiminnassa nuorisotiloilla ja lisäksi he tekevät säännöllisesti myös koulunuorisotyötä, yksilö- ja pienryhmätyötä sekä liikkuvaa nuorisotyötä. Lisäksi jokaisella nuorisotyöntekijällä on omat vastualueensa. Kaikki työntekijät toimivat erilaissa verkostoissa ja

tekevät yhteistyötä myös muiden kaupungin toimijoiden-, seurakuntien nuorisotyön-, paikallisten yritysten –ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Nuorisopalvelut järjestävät myös kerhotoimintaa, jonka toteuttamiseen on palkattu kerho-ohjaaja. Kerhotoimintaa järjestetään yhteistyössä alakoulujen kanssa. Koulujen loma-aikoina järjestetään myös leiri- ja retkitoimintaa mahdollisuuksien mukaan. (Nuorisopalveluiden www-sivut 2020.)

Nuorisotilat ovat avoimia, matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, missä on paikalla luotettavia koulutettuja aikuisia ohjaamassa, kasvattamassa ja kuulemassa. Nuoret otetaan huomioon myös toiminnan sisällön suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi jokaiselle nuorisotilalle on valittu omat tilatoimikunnat, jotka koostuvat alueella asuvista nuorista, tilatoimikunnat suunnittelevat ja auttavat toteuttamaan oman nuorisotilansa toimintaa. Koulunuorisotyössä nuorisotyöntekijät ovat nuoria varten turvallisina aikuisina koulun arjessa, joiden kanssa on mahdollista keskustella mistä tahansa. Koulunuorisotyötä tekevät sekä nuorisotyöntekijät että erityisnuorisotyöntekijä.

Yksilötyötä tehdään sekä kouluvierailujen aikana kuin myös muina ajankohtina. Yksilötyötä tehdään useimmiten Omin jaloin –menetelmän mukaisen rungon avulla, menetelmä koostuu noin 5-8 tapaamisesta nuoren kanssa, jokaisella tapaamisella on oma teema. Omin jaloin –työskentelyn tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa nuorten voimavaroja sekä käsitellä nuoren tulevaisuuden haaveita. Toisena yksilötyön muotona on Valomerkki-keskustelut, joihin nuoria ohjataan, jos nuori on jäänyt kiinni päihteiden käytöstä. Omin jaloin –työskentelyyn ja Valomerkki-keskusteluun voi ohjautua nuori itse omasta halustaan, vanhempien pyynnöstä, koulun, sosiaalityöntekijän tai muun viranomaisen ohjaamana. Työskentely perustuu aina vapaaehtoisuuteen. 18-vuotta täyttävien kanssa käydään myös vapaaehtoisuuteen perustuvia aikuistumiskeskusteluja, joissa käsitellään täysi-ikäisyyden vastuita ja velvollisuuksia sekä nuoren haaveita tulevaisuudelle.

Lasten ja nuorten osallisuutta edistetään Sastamalassa tiiviin oppilaskuntayhteistyön sekä nuorisovaltuustotoiminnan avulla. Vastaava nuorisotyöntekijä toimii työparina yhteisökasvatuksesta vastaavan opettajan kanssa, yhdessä he kehittävät ja organisoivat oppilaskuntien yhteisiä toimintoja, järjestävät oppilaskuntien ohjaaville opettajille ta-

paamisia ja koulutusta sekä järjestävät ja organisoivat oppilaskuntien yhteisiä tapahtumia. Nuorisovaltuusto on Sastamalassa aktiivinen toimija, nuorisovaltuustolla on edustus kaikissa kaupungin toimielimissä ja monissa eri työryhmissä. Nuorisovaltuusto järjestää toimintaa nuorille, ajaa nuorten toiveita eteenpäin, sekä ottaa aktiivisesti kantaa nuoria koskeviin asioihin kaupungin päätöksenteossa. Nuorisovaltuustolle asioita valmistelee nuorisohallitus. Nuorisovaltuusto ja nuorisohallitus kokoontuvat kerran kuukaudessa, vastaava nuorisotyöntekijä ohjaa nuorisovaltuuston ja nuorisohallituksen toimintaa. Osallisuustoimintaan kuuluu myös seutukunnallinen yhteistyö, nuorisovaltuustosta on yksi edustaja Pirkanmaan maakunnallisessa nuorisovaltuustossa tuomassa Sastamalan nuorten ääntä maakuntatasolla. Vastaava nuorisotyöntekijä toimii verkostossa, johon kuuluu Pirkanmaan muiden kuntien osallisuudesta vastaavia työntekijöitä. (Nuorisopalveluiden www-sivut 2020.)

Liikkuva nuorisotyö käsittää Sastamalassa nuorisotyön viemisen alueille, missä ei välttämättä järjestetä nuorisotyötä kaupungin toimesta. Liikkuva nuorisotyö voi olla pop up –nuorisotilatyypistä toimintaa tai motorisoitua nuorisotyötä, mikä tarkoittaa sitä, että nuorisotyö viedään, sinne missä nuoret kokoontuvat. Liikkuva nuorisotyö ei ole sidottu tiettyihin rakennuksiin vaan nuorisotyöntekijöiden ammattitaitoon. Liikkuvan nuorisotyön toteutuksessa yhteistyökumppanit ovat tärkeässä roolissa, yhteistyökumppanit voivat olla mukana järjestämässä toimintaa tai antamassa tilojaan nuorisotyön käyttöön. (Kallio 2019.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMIEN

5.1 Kehittämistyön kohde

Kehittämistyön kohteena oli Sastamalan nuorisopalveluiden järjestämät palvelut. Kehittämisprosessin aikana kehitettiin nuorisopalveluiden toimintamalleja vastaamaan nuorten palveluntarvetta vuonna 2030. Lisäksi luotiin malli siitä, millaisia palveluita nuorisopalvelut tuottavat vuonna 2030. Kehittämisprosessiin liittyy myös vuonna 2017 erityisnuorisotyön hanke, joka päättyi syksyllä 2019. Hankkeen aikana luotiin uusia toimintamalleja nuorisotyöhön Sastamalassa. Hankkeen aikana todettiin erityisnuorisotyön tarve kaupungissa ja sen jatkumista pidettiin tärkeänä hankkeen päättymisen jälkeen. Keväällä 2020 yhden määräaikaisen nuorisotyöntekijän tilalle palkattiin erityisnuorisotyöntekijä. Työntekijäresurssin muuttuminen aiheutti myös paineen tehdä muutoksia nuorisopalveluiden järjestämisessä. Koska samanaikaisesti tehtiin koko sivistyspalveluita koskevaa palveluverkkoselvitystä, päätettiin nuorisotyön uudelleen järjestäytymisessä ottaa askeleita kohti vuotta 2030.

5.2 Innokylän kehittämisen malli

Kehittämistyön lähtökohtana oli tehdä kehittäminen yhdessä koko nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa. Siitä syystä kehittämisen lähestymistavaksi valikoitui Innokylän kehittämisen malli. Innokylän mallin mukaan kehittämisen keskeisiä periaatteita ovat avoimuus, tarvelähtöisyys ja asioiden tarkastelu monesta näkökulmasta. Mallin mukaan kehittämisen tulee olla avointa ja osallistavaa, huomioida kaikki kehittämisen kannalta oleelliset näkökulmat, vastata konkreettisiin tarpeisiin ja arvioida aikaan saatua muutosta. Kehittämisen aikana vahvistetaan avoimuuden, oppimisen ja vuorovaikutuksen kulttuuria. Innokylän kehittämisen kulttuurissa on tärkeää, että kehittämisprosessin aikana huomioidaan toteutusympäristö käytäntöjen rinnalla. Hyvä käytäntö muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluu toiminta, sitä tekevät ihmiset ja toteutusympäristö. Innokylän malli sopi hyvin tämän kehittämistyön tarpeeseen järjestellä nuorisopalveluita vastaamaan paremmin tarpeisiin ja tulevaisuuden haasteisiin käytävissä olevilla resursseilla. (Pohjola ym. 2014, 13-17.)

Tämän kehittämistyön runkona on käytetty Innokylän innovaatiomallia, joka sopii hyvin perustaksi yhteiskehittämiselle ja erilaisten kehittämiskohteiden työstämiseen. Toimintamalli koostuu kuudesta keskeisestä kehittämistehtävästä, joiden avulla on tarkoitus taata onnistuneita ratkaisuja pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi. Kehittämistehtävät auttavat ratkaisuja jalostumaan avoimesti ja helposti hyödynnettäviksi toimintamalleiksi. Tässä kehittämistehtävässä oli päämääränä saada selkeä visio siitä, mitä nuorisotyö on Sastamalassa vuonna 2030, mitä ja millaisia palveluita nuorisopalvelut silloin tuottavat ja kenelle. Tulevaisuuteen katsominen on edellyttänyt nykytilanteen tarkkaa tarkastelua ja toimintojen läpikäymistä. Muutosprosessin onnistumiseen vaikuttaa henkilöstön kanssa yhdessä tehty kehittäminen, toimintamallien kokeileminen ja tarvittaessa niiden jatkokehittäminen. Kehittämisprosessin aikana tehdyt kuusi erilaista kehittämistehtävää olivat: kehittämistarpeen tunnistaminen, kehittämistarpeiden muuttaminen kehittämistavoitteiksi, ratkaisujen kehittämien, ratkaisujen kokeilu ja arviointi, käytäntöjen vakiintuminen ja yleistäminen valmiiksi malliksi. (Lyytikäinen 2020.) Seuraavassa luvussa kerron, kuinka kehittämistehtävät toteutuivat tässä kehittämistyössä, millaisia menetelmiä käytettiin ja millaisia tuloksia ja aineistoja saatiin. Omassa pääluvussaan esitellään mitä tämän kehittämistyönaikana saavutettiin ja tämän kehittämistyön tuloksena syntynyt malli, millaisia palveluita nuorisopalvelut tuottavat Sastamalassa 2030.

6 KEHITTÄMISPROSESSI

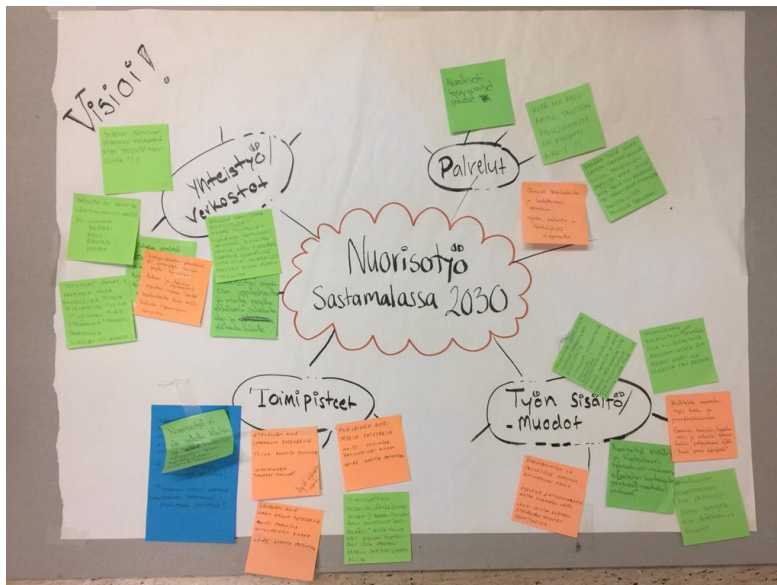
6.1 Kehittämistarpeen tunnistaminen

Kuten useissa kehittämisprosesseissa kehittämistarve voi nousta monesta eri kokonaisuudesta. Tämä kehittämisprosessi on kokonaisuudessaan osa isoa Sastamalassa tehtävää palveluverkkoselvitystä, osaksi kehittämistarpeeseen vaikutti myös erityisnuorisotyön vakiinnuttaminen toimintamuodoksi Sastamalaan sekä nuorisopalveluiden järjestäminen muuttuneella työntekijäresurssilla 2020. Vaikka palveluverkkoselvityksen tähtäin on vuodessa 2030, tämä kehittämisprosessi vastaa osittain olemassa olevaan kehittämistarpeeseen ja muovaa toimintamalleja käytännössä kohti vuoden 2030 visiota nuorisotyöstä Sastamalassa. Kehittämistarpeen taustalla on nuorten määrän väheneminen Sastamalassa ja palveluverkon muovaaminen vastaamaan palveluntarpeeseen vuonna 2030.

6.2 Kehittämistarpeista tavoitteiksi

Nuorisopalveluiden henkilökunta kävi keväällä 2019 kehittämispäivässään lävitse palveluverkkoselvityksen taustalla olevia tekijöitä, joita ovat muutokset kaupungin asukkaiden ikärakenteessa. Lasten määrän merkittävä väheneminen ja jakautuminen pinta-alaltaan laajan kunnan alueelle, aiheuttaa haasteita palveluiden järjestämisessä. Kehittämispäivässä esitettiin ennusteet siitä, kuinka asukkaiden ikärakenne tulee muuttumaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. (Sundqvist 2019.) Toiminnallisessa osuudessa tehtiin tulevaisuuden muistelua aiheesta nuorisopalvelut 2030. Tulevaisuuden muistelussa otettiin huomioon tiedossa olevat ennusteet lasten ja nuorten määrän vähenemisestä Sastamalassa, jotka vaikuttavat siihen millaisia palveluita nuorisopalveluiden tulisi tuottaa vuonna 2030. Tulevaisuuden muistelussa visioitiin millaisia ovat nuorten palveluntarpeet vuonna 2030 jatkuvasti enemmän digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Tulevaisuuden muistelun avulla saatiin tunnistettua kehittämistyön tarpeita, joiden avulla saatettiin muodostaa tavoitteet kehittämiselle. Pareittain oli tehtävänä visioida, millaista nuorisotyö on Sastamalassa vuonna 2030; millaiset ovat yhteistyöver-

kostot, toimipisteet, palvelut, työnsisältö ja työmuodot sekä millainen henkilöstöresurssi on käytettävissä vuonna 2030. Vastauksia kirjattiin post-it-lapuille, jotka kiinnitettiin isolle fläpille oman otsikon alle (Kuva 1).

Kuva 1. Kehittämispäivän visiointia nuorisotyöstä 2030 keväällä 2019.

Yhtenä tarpeena nousi esiin erityisnuorisotyön vakiinnuttaminen nuorisopalveluiden työmuotoihin. Syksyllä 2019 päättyi erityisnuorisotyön hanke Sastamalassa ja nuorisotyön päällikkö esitti, ettei vuodelle 2020 palkata määräaikaista nuorisotyöntekijää vaan määräaikainen erityisnuorisotyöntekijä, kuka tulisi jatkamaan hankkeen aikana alkanutta työtä. Tämä muutos aiheutti kehittämistarpeen nuorisopalveluiden toimintojen uudelleen järjestämisestä. Kevät 2020 saatiin järjestettyä erityisjärjestelyin opiskelijan avulla, joten oli mahdollista toteuttaa rauhassa kehittämisprosessi siitä, kuinka nuorisopalvelut järjestetään syksyllä 2020. Nuorisopalveluille palkattiin erityisnuorisotyöntekijä maaliskuussa 2020, juuri ennen koronapandemian alkamista.

Kevään aikana oltiin tehty kehittämistyötä koko nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa, kuinka nuorisopalveluiden toiminnot järjestetään syksyllä 2020, kun työntekijäresurssi muuttuu niin, että kuuden nuorisotyöntekijän sijaan toimintaa pyörittää viisi

nuorisotyöntekijää. Lisäksi nuorisopalveluilla työskentelee vastaava nuorisotyöntekijä, erityisnuorisotyöntekijä, nuorisotyön päällikkö sekä palvelusihteeri, kenen työajasta 50% on nuorisopalveluilla ja 50% kulttuuripalveluilla.

Muutoksiin liittyen nuorisotyönpäällikkö teki koko henkilöstölle sähköpostikyselyn syksyllä 2019, jonka tarkoituksena oli kartoittaa henkilöstön ajatuksia nuorisopalveluiden tuottamista palveluista. Kyselyssä kartoitettiin nykyisten palveluiden tarpeellisuutta, mitkä palvelut pitää säästää, mitä pitäisi kehittää ja löytyykö jotakin mistä voitaisiin luopua. Kuinka uusia työmuotoja vakiinnutetaan käytäntöön ja millaiset tehtäväsällöt nuorisotyöntekijöillä, erityisnuorisotyöntekijällä ja vastaavalla nuorisotyöntekijällä olisi. Lisäksi pohdittiin fyysisiä työpisteitä, kiertävätkö työntekijät eri työpisteissä, voiko joissakin työtehtävissä työskennellä yksin, jos voi niin milloin.

Kyselyn vastausten ja keväällä 2019 tehdyn visioinnin perusteella nuorisotyönpäällikkö, vakituinen vastaavan nuorisotyöntekijä ja minä laadimme kolme erilaista pohjaehdotusta nuorisopalveluiden järjestämisestä syksyllä 2020. Pohjaehdotukset ovat esiteltynä työn lopussa liitteissä (Liite 1). Vaihtoehdot pohjaehdotuksista esiteltiin ja jaettiin henkilöstölle 9.1.2020 nuorisotiimin kokouksessa. Pohjaehdotuksiin annettiin aikaa tutustua kuukauden verran, sekä miettiä jokaisen ehdotuksen hyvät ja huonot puolet. 10.2.2020 järjestettiin nuorisopalveluiden kehittämispäivä. Kehittämispäivää varten nuorisotyönpäällikkö oli kysellyt vertailutietoja lähikuntien nuorisotyön toteutuksesta. Minä pyysin pohjaehdotuksista lausuntoa nuorisovaltuustolta sekä yläkoulujen oppilaskunnilta nuorten kuulemiseksi. Kehittämispäivän ohjelma alkoi vertailulla muiden kuntien nuorisotyöstä. Vertailun jälkeen käytiin kierros, jossa jokainen sai kertoa omia ajatuksiaan pohjaehdotuksista sekä niiden hyvät ja huonot puolet. Ruokatunnin jälkeen kehittämispäivän ohjelma jatkui nuorten kommenttien esittelyllä. Kun kaikki materiaalit ja näkökulmat oli käyty läpi, jakauduttiin kolmeen ryhmään. Jokainen ryhmä työsti yhtä pohjaehdotusta paremmaksi aamupäivällä käydyn keskustelun ja esitellyn aineiston pohjalta. Lopuksi ryhmät esittelivät omat tuotoksensa ja esityksistä valittiin henkilöstön mielestä paras vaihtoehto äänestämällä ja yhdessä käydyn keskustelun perusteella, jota alettiin työstää pidemmälle. Yksimielisellä päätöksellä parhaaksi vaihtoehdoksi valittiin pohjaehdotus yksi, ryhmän tekemillä muutoksilla. Myös nuorisovaltuusto ja oppilaskunnat olivat vaihtoehdon yksi kannalla.

6.2.1 Kehittämistyön tavoitteet

Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –visioinnin, henkilöstölle tehdyn kyselyn ja kehittämispäivässä valitun ehdotuksen nuorisopalveluiden toimintojen järjestämisestä syksyllä 2020 pohjalta tämän kehittämistyön tavoitteiksi valikoitui:

- erityisnuorisotyön vakiinnuttaminen nuorisopalveluille
- liikkuvan nuorisotyön vakiinnuttaminen toimintamuodoksi
- koulunuorisotyön kehittäminen
- kohdennettu toiminta 5.-6. luokan oppilaille
- verkkonuorisotyön kehittäminen.

6.3 Ratkaisujen kehittäminen

Erityisnuorisotyön hankkeen aikana luotiin raameja erityisnuorisotyölle Sastamalassa. Hankkeen aikana kehiteltiin monia hyviä toimintamalleja erityisnuorisotyölle. Hankkeen aikana erityisnuorisotyöntekijä työskenteli yhden päivän viikosta Sastamalan isoimmalla yläkoululla Sylväällä. Erityisnuorisotyöntekijä loi toimivan yhteistyöverkoston Sastamalaan liikkuvan nuorisotyön ja jalkautuvan nuorisotyön toteuttamiseksi. Sastamalassa erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö jakautuvat niin, että erityisnuorisotyöntekijän kohderyhmää ovat peruskouluikäiset nuoret ja etsivä nuorisotyö keskittyy peruskoulun päättäneisiin alle 29 vuotiaisiin nuoriin. Tästä johtuen oli luonnollista esittää, että erityisnuorisotyöntekijä työskentelee yhden päivän viikosta, jokaisella Sastamalan yläkoululla. Työnkuva kouluilla määräytyy koulujen tarpeen mukaan, erityisnuorisotyöntekijä on osa oppilashuoltotiimiä, erityisnuorisotyöntekijä tekee kouluilla yksilötyötä sekä työskentelee myös luokkien kanssa. Kouluilla tehtävän työn lisäksi, erityisnuorisotyöntekijä työskentelee säännöllisesti vuorotellen jokaisella nuorisotilalla yhteensä kolme nuorisotilavuoroa kuukaudessa. Erityisnuorisotyöntekijän on tärkeää tavata nuoria myös koulun ulkopuolella heidän vapaa-ajan ympäristöissään. Säännöllisten talovuorojen lisäksi erityisnuorisotyöntekijä koordinoi jalkautuvaa nuorisotyötä ja on mukana loma-aikojen liikkuvan nuorisotyön toteutuksessa.

Liikkuva nuorisotyö toimintamuotona syntyi erityisnuorisotyön hankkeen avulla Sastamalaan. Hankkeen aikana liikkuvalla nuorisotyöllä tarkoitettiin kesäaikana moottorisoitua nuorisotyötä, moottorisoitu nuorisotyö nimettiin SasWagoniksi. Kumppaniksi kesäajan liikkuvalla nuorisotyölle saatiin paikallinen autoliike, josta saatiin edullisesti vuokrattua pakettiauto eli SasWagon liikkuvan nuorisotyön käyttöön. SasWagon liikkui kesäaikaan eripuolilla Sastamalaa tavoittamassa nuoria mukavan tekemisen merkeissä. Toinen liikkuvan työn muoto oli pop up –nuorisotilatoiminta, jossa nuorisotila ”rakennettiin” jonkun yhteistyökumppanin tiloihin tiettyinä ajankohtina, hankkeen aikana pop up –nuokkareita nähtiin Sastamalan keskustassa kauppakeskus Torikeskuskella, linja-autoasemalla sekä kyläkirjastoissa. Hankkeesta saatujen kokemusten ja henkilöstön ajatusten kanssa liikkuvaa työtä suunniteltiin enemmän pop up –nuorisotilatoimintamaiseksi. Koronapandemiasta johtuen, myöskään pakettiautoa ei vuokrattu kesälle 2020, vaan toiminta suunniteltiin toteutettavaksi pienemällä kuljetettavalla irtaimistolla ja sellaisiin paikkoihin, joissa oli jo jonkunlaiset kiinteät puitteet toiminnalle. Toiminta oli edelleen ulkona tapahtuvaa toimintaa. Henkilöstön kehittämispäivässä valitun vaihtoehdon mukaan, liikkuva nuorisotyö oli tarkoitus vakiinnuttaa viikoittaiseksi toimintamuodoksi. Liikkuvalla nuorisotyöllä oli tarkoitus paikata osittain supistuneita nuorisotilojen aukioloaikoja Sastamalan läntisellä ja pohjoisella alueella sekä vastata nuorisotyön tarpeeseen Sastamalan kylissä, joissa ei järjestetä säännöllistä nuorisotoimintaa kaupungin toimesta. Aloin kartoittaa mahdollisia yhteistyökumppaneita Sastamalan läntiseltä sekä pohjoiselta alueelta. Toiminnan lähtökohta oli se, että kaupungin yksi nuorisotyöntekijä tulee pitämäänään pop up –nuorisotilaa yhteistyökumppanin tiloihin alueella ja tilasta riippuen työntekijän työparina työskentelee vapaaehtoinen alueelta. Sastamalan kokoisessa kaupungissa yhteistyöverkoston luominen sujui helposti, osittain erityisnuorisotyöhankkeen kautta olemassa olevien verkostojen kautta sekä ottamalla yhteyttä eri kylien nuorisoseuroihin tai muihin aktiivisiin alueen toimijoihin. Tilat ja kumppanit löytyivät nopeasti läntiseltä alueelta Sastamalan Kiikasta ja Kiikoisista sekä Pohjoiselta alueelta Suodenniemeltä, Häijästä ja Karkusta.

Koulunuorisotyön kehittäminen muodostui kehittämistyön tavoitteeksi Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –visioinnin kautta, mistä nousi esiin koulunuorisotyön merkitys ja usko siihen, että koulunuorisotyö vahvistuu myös Sastamalassa tulevien vuosien aikana. Nuorisotyöntekijät ovat tehneet kouluyhteistyötä Sastamalassa aina erilaisten

teemojen ja tapahtumien kautta, sekä tekemällä välituntipäivystystä yläkouluilla. Välituntipäivystysten tarkoituksena on ollut nuorten kohtaaminen ja oman toiminnan markkinointi. Muutaman vuoden ajan koulupäivystysten sijaan on tehty pidempiä noin kolmen tunnin mittaisia kouluvierailuita yläkouluilla säännöllisesti. Nuorisotyöntekijöiden läsnäoloa kouluilla on hyödynnetty jokaisella alueella koulujen omien tarpeiden mukaan. Nuorisotyöntekijät tekevät myös koululla ennaltaehkäisevää työtä ja ovat koululla nuoria varten turvallisina aikuisina kuulemassa ja kohtaamassa heitä. Kun nuorisopalvelut saivat kokoaikaisen erityisnuorisotyöntekijän, jonka työnkuvaan kuuluu yksi päivä viikosta työskentelyä jokaisella yläkoululla, niin oli tarpeen tarkastella koulunuorisotyötä ja sen kehittämistä myös osana tätä kehittämistyötä. Koulunuorisotyön kehittämistarpeita ovat nuorisotyöntekijöiden ja erityisnuorisotyöntekijän roolien selkeyttäminen koululla tehtävässä nuorisotyössä sekä koulujen tarpeiden kartoittaminen koulunuorisotyölle. Koulunuorisotyön kehittäminen tapahtui koulunuorisotyöhön liittyvän lyhyen kyselyn avulla (Liite 2), johon vastasi nuorisotyöntekijöitä, erityisnuorisotyöntekijä, nuorisotyönpäällikkö sekä yhden yläkoulun apulaisrehtori.

Kohdennettu toiminta 5.-6. luokan oppilaille muodostui kehittämistarpeeksi nuorisopalveluiden kehittämispäivässä valitun vaihtoehdon kautta, missä päätettiin, kuinka nuorisopalveluiden toiminnot järjestetään syksystä 2020 alkaen. Vaihtoehdossa esitettiin, että jokaisella Sastamalan kaupungin alueella aloitettaisiin kohdennettu nuorisotilatoiminta 5.-6. luokan oppilaille. Vaihtoehtoon esitys päättyi kouluterveyskyselyn tulosten perusteella, joista oli havaittavissa, että päihdekokeiluja on yhä nuoremmilla lapsilla. Tästä nousi tarve sille, että nuorisotyön tulisi tavoittaa nuoria jo ennen yläkouluun siirtymistä aiempaa tehokkaammin. Kohdennettu toiminta 5.-6. luokan oppilaille nimettiin suunnitteluvaiheessa klubitoiminnaksi. Toiminnasta tehtiin myös kysely 4. ja 5. luokan oppilaille verkossa, linkki välitettiin luokkien opettajille jaettavaksi oppilaille, vastaaminen kyselyyn oli vapaaehtoista. Kyselyllä kartoitettiin toiminnan tarvetta sekä toiveita toiminnan sisällöstä. 16.4.2020 järjestettiin nuorisopalveluiden kehittämispäivä etäyhteyksin, kehittämispäivän teemana oli suunnitella mitä klubitoiminta on. Esittelin 4.-5. luokan oppilaille tehdyn kyselyn tulokset ensin kaikille yhteisesti, sen jälkeen jakauduimme kolmeen ryhmään. Ryhmätyöt tehtiin Discord-alustalla. Ryhmätöiden jälkeen koko henkilöstö kokoontui yhteiseen Teams-palaveriin, jossa jokainen ryhmä esitteli omat ajatuksensa toiminnasta, lopuksi yhteisellä keskustelulla päätettiin, millaista kohdennettu toiminta tulisi syksyllä 2020 olemaan.

Verkkonuorisotyö valikoitui kehittämistyön tavoitteeksi Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –visioinnin kautta. Visioinnissa uskottiin digitaalisten palveluiden ja verkkonuorisotyön roolin kasvavan lähivuosina. Verkkonuorisotyön tarvetta perustellaan Sastamalassa pitkillä välimatkoilla, kaikilla nuorilla ei ole mahdollista lähteä tapaamaan muita nuoria koulupäivän jälkeen, vaikka nuorisotiloja on Sastamalan kolmella eri alueella, on silti useita nuoria kenellä ei ole välimatkasta johtuen mahdollisuutta käydä nuorisotiloilla. Lisäksi pidettiin tärkeänä nuorten kohtaamista verkossa, verkkotyön kautta voidaan tavoittaa nuoria enemmän, markkinoida nuorisopalveluiden toimintoja ja kannustaa osallistumaan myös fyysisesti nuorisopalveluiden järjestämään toimintaan.

Koronapandemia nopeutti myös verkkotyön kehittämistä Sastamalassa. 17.3.2020 alkaen kaikki nuorisotoiminta siirtyi verkkoon ja etäyhteyksin toteutettavaksi. Sastamalassa nuorisopalvelut reagoivat nopeasti vallitsevaan koronatilanteeseen. Otimme lennosta käyttöön kokonaan uuden alustan verkkonuorisotyön tekemiselle. Discord-alustalle perustettiin oma kanava Sastamalan nuoret ja se nimettiin Sastamalan verkkonuorisotilaksi. Nuorisotyöntekijät päivystivät kanavalla joka päivä koko kevään ajan, toiminta kanavalle yritettiin rakentaa mahdollisimman nuorisotilatyypiseksi. Kanavalla pelailtiin yhdessä ja juteltiin puhekanavalla, kanava tavoitti nopeasti sata nuorta seuraamaan kanavaa, aktiivisia kävijöitä kanavalla oli n. 5-20 nuoreen päivittäin, jotka osallistuivat toimintaan. Discordin lisäksi perustettiin WhatsApp –nuokkari sekä aktivoitiin toimintaa kaikilla jo käytössä olevilla somealustoilla: TikTokissa, Facebookissa, Instagramissa ja Snapchatissa. Pääsiäisenä järjestettiin pääsiäsimunajahti ja vappuna limujahti. Nuorisotyöntekijät kävivät piilottamassa eripuolille Sastamalaa pääsiäismunia ja limuja, piiloista otettiin vihjekuvat, jotka julkaistiin Instagramissa. Kuukauden ajan verkkotyötä tehtiin jatkuvasti kehittäen ja kokeillen erilaisia asioita. 20.4.2020 järjestettiin taas henkilöstön kehittämispäivä etäyhteyksin, aiheena verkkotyö. Ryhmissä vastattiin erilaisiin kysymyksiin verkkotyöstä, pohdittiin, mitkä asiat ovat olleet toimivia, mitä verkkotyön muotoja nuorisopalveluiden pitäisi säilyttää myös poikkeusolojen jälkeen. Ryhmätyöskentelyn jälkeen kokoonnuttiin yhteen keskustelemaan ryhmien tuotoksista ja yhteisellä keskustelulla luotiin raameja verkkotyölle. Lopuksi jokainen kävi vielä vastamaassa yhteiseen tiedostoon, missä visioitiin mitä verkkotyö on vuonna 2030.

6.4 Kokeilu ja arviointi

1.8.2020 alkaen nuorisopalvelut alkoivat toteuttaa keväällä 2020 kehitettyä mallia nuorisopalveluiden toteuttamisesta. Viisi nuorisotyöntekijää on jaettu niin, että kaksi työntekijää vastaavat etelän alueen nuorisotyöstä ja pääpaino työskentelyssä on keskustan nuorisotalo Pilvellä, joka on kolmesta nuorisotilasta eniten auki. Lisäksi he tekevät kouluvierailuja Sylvään yläkoululla ja aloittivat kohdennetun ViKu-toiminnan 5. ja 6. luokan oppilaille nuorisotalo Pilvellä. Kolme nuorisotyöntekijää pyörittävät sekä Sastamalan läntisen alueen ja pohjoisen alueen toimintoja, pitämällä auki vuorotellen nuorisotila Puuhalaa ja Holvia, tekevät kouluvierailuja Äetsän koululla ja Mouhijärven yhteiskoululla, tekevät vuorotellen liikkuvaa nuorisotyötä läntisellä ja pohjoisella alueella sekä järjestävät ViKu toimintaa sekä Puuhalassa että Holvissa. Perjantaisin keran kuukaudessa yksi nuorisotila on vuorollaan kiinni, silloin yksi työntekijä tekee verkkonuorisotyötä discord-alustalla. Muina perjantaina erityisnuorisotyöntekijä ja vastaava nuorisotyöntekijä tekevät vuorollaan nuorisotilavuoron, jotta kaikki kolme nuorisotilaa voivat olla auki perjantaisin, mikä on nuorten tärkein nuorisotilapäivä. Jokainen nuorisotila on vuorollaan auki yhtenä lauantaina kuukaudessa, yhden lauantain kaikki nuorisotilat ovat kiinni, jotta kaikki työntekijät voivat olla yhtenä maanantaina samaan aikaan töissä, tämä mahdollistaa nuorisotiimien eli koko nuorisopalveluiden henkilöstön yhteiset palaverit.

Erytisnuorisotyöntekijä on vakiinnuttanut paikkansa jokaisella yläkoululla ja saanut luotua jokaisella koululla hyviä toimintamalleja vastamaan koulujen tarpeisiin. Koulut ovat pitäneet toimivana ratkaisuna, sitä että erityisnuorisotyöntekijä työskentelee yläkoululla kokonaisia päiviä ja on säännöllisesti paikalla sovittuna päivänä. Haasteita on aiheuttanut kahdella koululla rajalliset tilat, yksi yläkouluista toimii tällä hetkellä siirtotiloissa ja yhdellä koululla on remontti, myös koronapandemia on vaikuttanut koulujen toimintaan koko syksyn, mikä on aiheuttanut toiminnalle tiettyjä rajoitteita, esimerkiksi ikäryhmien sekoittamista on vältetty mahdollisuuksien mukaan.

Liikkuvan nuorisotyön kokeilu syksyn 2020 aikana tehtiin vuoroviikoin Sastamalan läntisellä ja pohjoisella alueella. Syksyn 2020 aikana toimintaa on tehty yhteensä viidessä eri paikassa: Kiikoisissa, Kiikassa, Suodenniemellä, Häijäässä ja Karkussa. Syksyn aikana on opittu, että kohderyhmän tavoittaminen on haastavaa, kun toimintaa on

harvoin. On myös huomattu, että osassa paikoista tavoitetaan samoja nuoria, jotka käyvät jo alueen nuorisotilalla. Vähentämällä paikkoja kahteen ja keskittämällä toiminta sellaiselle alueelle, missä liikkuvan työn tavoitteet toteutuisivat paremmin, toiminnasta saataisiin säännöllisempää sekä tavoitetaan niitä nuoria, jotka eivät vielä ole aktiivisesti nuorisotyön piirissä. Lisäksi liikkuvaa työtä tehtiin syyslomaviikolla pop up –nuokkaritoimintana Sastamalan keskustassa kolmena päivänä. Kokeilu onnistui hyvin, nuoria tavoitettiin koronatilanteesta huolimatta useita kymmeniä. Yksittäisten pop up –nuokkareiden järjestämisessä on jatkossa hyvä huomioida sijainti mahdollisimman tarkasti, jotta nuoret löytävät paikalle ja panostaa tapahtuman markkinointiin.

Koulunuorisotyötä tehtiin syksyn 2020 aikana hyvin samalla tavalla, kuin aiemminkin. Aiemmin nuorisotyöntekijät tekivät kouluvierailuja joka toinen viikko oman alueensa yläkoululla vuoroviikoin seurakunnan nuorisotyöntekijöiden kanssa. Syksystä lähtien nuorisotyöntekijät ovat työskennelleet kouluilla yksin ja kouluvierailuja tehdään viikoittain, myös seurakunnan työntekijät työskentelevä tällä hetkellä yksin kouluilla ja samaan aikaan nuorisopalveluiden työntekijän kanssa, joten tarvittaessa he saavat toisistaan työparin kouluvierailuille. Jokaisella yläkoululla on omat tapansa hyödyntää nuorisotyöntekijöiden läsnäoloa. Nuorisotyöntekijät kohtaavat nuoria välituntien aikana, tekevät yksilötyötä sekä muita koulujen määrittämiä työtehtäviä. Läntisellä ja pohjoisella alueella on pidetty haastavana työntekijöiden kiertämistä, kun kolme eri työntekijää työskentelevät vuorotellen kahdella eri koululla, tähän haasteeseen yritetään keksiä toimivampia malleja kevätlukukaudelle 2021. Positiivisena asiana on pidetty, että nuorisotyöntekijät ovat koronapandemiasta huolimatta saaneet työskennellä kouluilla ja heidän työtään on pidetty tärkeänä koulun arjessa.

Kohdennettu toiminta viidennen ja kuudennen luokan oppilaille eli ViKu-toiminta on lähtenyt käyntiin hyvin sekä Puuhalassa että Holvissa, kävijöitä on 15-30 jokaisella kerralla, joten kohderyhmää on tavoitettu läntisellä ja pohjoisella alueella tavoitteen mukaisesti. Keskustan nuorisotilalla ViKu-toiminta ei lähtenyt odotetusti käyntiin. Syynä osittain huono ajankohta lähikouluja ajatellen, lisäksi keskustan alueella on paljon erilaisia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän jälkeen, toiminnalla ei ole samantyyppistä tarvetta kuin läntisellä ja pohjoisella alueella.

Verkkotyö on vakiintunut kerran kuukaudessa toimivaksi aktiiviseksi verkkotyöpäiväksi, lisäksi Discord-alustaa hyödynnetään nuorisotilatyön yhteydessä, markkinoinnissa ja silloin kuin työpari sairastuu, toinen työntekijää siirtyy tekemään verkkonuorisotyötä. Verkkotyö on otettu vastaan hyvin, nuoria on paikalla aina kun työntekijät päivystävät verkossa ja he aktiivisesti osallistuvat verkkotyön sisältöjen suunnitteluun. Sastamalan nuorten Discord –kanavalla on lähes 200 käyttäjää, myös muiden so-mealustojen seuraajamäärät kasvavat jatkuvasti. Verkkotyöhön kuuluu myös säännöllinen sosiaalisen median päivittäminen yhdessä sovitun rungon mukaisesti, päivitysvastuu on jaettu kaikille työntekijöille, joten se työllistää kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti ja kanavien sisältö pysyy monipuolisena. Koronapandemiasta johtuen syksyn suunnitelmiin lisättiin vielä SN games –lanitapahtuman järjestäminen, uutena koikeiluna marraskuussa 2020. Lanitapahtuma oli mahdollista järjestää koronarajoitukset huomioiden. Laneilla oli 20 osallistujaa ja tapahtuma oli todella pidetty osallistujien keskuudessa, heiltä saadun palautteen perusteella. Verkkotyö on herättänyt kiinnostusta myös muissa kaupungin toimijoissa ja nuorisopalveluilta pyydettiin perhepalveluverkoston verkostoiltpäivään puheenvuoroa verkkotyöstä syksyllä 2020.

6.5 Käytäntöjen vakiintuminen

6.5.1 Erityisnuorisotyö

Erityisnuoristyö on tullut jäädäkseen Sastamalaan. Lokakuussa 2020 Sastamalan kaupungin henkilöstöjaosto esitti kaupunginhallitukselle erityisnuorisotyöntekijän viran perustamisen ja sen täyttämisen 1.1.2021 lähtien, marraskuussa 2020 kaupunginhallitus hyväksyi esityksen. (Sastamalan kaupunginhallituksen pöytäkirja 9.11.2020, §84) Syksyn 2020 aikana on todettu, että erityisnuorisotyöntekijän työskentelemien jokaisella yläkoululla on hyvä toimintamalli. Erityisnuorisotyöntekijä tekee sosiaalista nuorisotyötä kouluilla, yksilötyön lisäksi hän työskentelee tarvittaessa yhdessä oppilashuoltotiimin muiden jäsenten, kuten kouluterveyden hoitajan, koulukuraattorin, opinto-ohjaajan ja koulupsykologin kanssa. Yhdessä he kehittävät oppilashuollon toimintaa kouluilla. Erityisnuorisotyöntekijällä on koululla selkeästi erilainen rooli, kuin koulunuorisotyötä tekevällä nuorisotyöntekijällä. Erityisnuorisotyöntekijä tekee paljon yksilötyötä koululla, hän myös työskentelee ajallisesti koululla enemmän, joten

hänen on mahdollista tarttua ongelmiin eri tavalla. Kouluilla tehtävän työn lisäksi erityisnuorisotyöntekijän työnkuvaan kuuluu ehkäisevän päihdetyön koordinointi, nuorisotiloilla ja nuorisopalveluiden tapahtumissa työskenteleminen ja jalkautuvan nuorisotyön koordinointi. Erityisnuorisotyöntekijän on tarkoitus joulukuussa 2020 tehdä kysely yläkoululle erityisnuorisotyön työskentelystä kouluilla. Kyselyn perusteella toimintaa tullaan kehittämään. Erityisnuorisotyöntekijän virallinen työnkuva valmistuu tammikuussa 2021, kun vakituinen työsuhde astuu voimaan.

6.5.2 Liikkuva nuorisotyö

Liikkuvan nuorisotyön tavoite Sastamalassa on kohdata nuoria siellä, missä ei järjestetä vakituista toimintaa nuorisopalveluiden toimesta. Palveluiden viemisellä nuorten luo yritetään tavoittaa laajempi joukko nuoria nuorisotyön piiriin. Liikkuvasta nuorisotyöstä puhutaan nimellä pop up –nuokkaritoiminta. Pop up –nuokkaritoimintaa järjestetään kesäaikana erillisen ohjelman mukaisesti ympäri Sastamalaa, kesätoiminnan aikataulu suunnitellaan käytössä olevan resurssin mukaan keväällä. Liikkuvan työn organisointi on sisällytetty yhden nuorisotyöntekijän työnkuvaan. Toimintakauden aikana tehtävää liikkuvaa työtä jatketaan, syksyn 2020 kokeilusta toimintaa kehitetään niin, että kevätkaudella 2021 paikat supistetaan kahteen ja toimintaa jatketaan ainoastaan Suodenniemen ja Kiikoisten alueella. Suodenniemi sekä Kiikoinen ovat molemmat entisiä kuntakeskuksia, joista palveluita on karsittu. Molemmilla alueella toimii alakoulu ja alueella asuu myös paljon yläkouluikäisiä nuoria. Alueilta on pitkä välimatka lähimmälle nuorisotilalle, joten pop up –nuokkaritoiminta on alueella suosittua ja sen järjestäminen on perusteltua. Jatkossa toimintakauden aikana liikkuvaa nuorisotyötä tehdään siis vain kahdella alueella, näin toiminta saadaan säännöllisemmäksi alueella ja voidaan tarjota palvelua, jolle on todellista tarvetta.

6.5.3 Koulunuorisotyö

Koulunuorisotyötä tekevät kaikki nuorisotyöntekijät oman alueensa yläkoululla. Tarkoituksena on, että nuorisotyöntekijät kohtaavat nuoria yläkoululla ja on helposti tavoitettavissa alueella toimivalla nuorisotilalla nuorten vapaa-ajalla. Koulunuorisotyötä

tekevien nuorisotyöntekijöiden työnkuvan pääpaino yläkouluilla on ennaltaehkäisevässä työssä, heidän luokseen voi tulla matalalla kynnyksellä, he viettävät välitunteja nuorten joukossa ja kohtaavat nuoria siellä. Lisäksi he voivat tehdä myös yksilötyötä kouluvierailujen aikana. Nuorisotyöntekijät voivat myös olla yläkouluilla mukana opitunneilla, jos opettajat haluavat heitä avuksi tunneille. Opettajat voivat myös pyytää nuorisotyöntekijöiltä apua, jos luokassa on huono yhteishenki tai kiusaamistilanteita, opettajat voivat pyytää nuorisotyöntekijöitä mukaan tunneille myös ilman erityistä syytä, helpottamaan opettajan keskittymistä opettamiseen, mikäli oppiaineen luonnesen sallii. Nuorisotyöntekijät voivat ryhmäyttää luokkia myös kesken lukuvuoden tai pitää erilaisia tunteja liittyen esimerkiksi tunnetaitoihin, kaveritaitoihin, päihtheisiin. Viikoittaisten kouluvierailujen lisäksi nuorisotyöntekijät osallistuvat joka syksy seitsemäsluokkalaisten ryhmäytyspäiviin. Kevät lukukaudella järjestetään päihde- ja arvokasvatukset kaikille Sastamalan kuudensille luokille ja seikkailupäivä Otamuksen ulkoilualueella kaikille viidesluokkalaisille toukokuussa yhdessä eri toimijoiden kanssa. Seikkailupäivä koostuu erilaisista elämyksellisistä toimintarasteissa Otamuksen ulkoilualueella. Seikkailupäivät järjestetään yhdessä seurakuntien ja paikallisten järjestöjen kanssa. Seikkailupäivien koordinointi on sisällytetty yhden nuorisotyöntekijän työnkuvaan. Lisäksi Sastamalan seurakuntien kanssa yhteistyössä järjestetään joka toinen vuosi Camera obscura –arvokasvatus seikkailu kaikille 7.-8.luokan oppilaille.

6.5.4 Kohdennettu toiminta viidennen ja kuudennen luokan oppilaille

ViKu-toiminnan tavoitteena on kohdata viidennen ja kuudennen luokan oppilaita entistä tehokkaammin. Kouluterveyskyselyn perusteella päihdekokeilut ovat yleistyneet viidennen ja kuudennen luokan oppilailla. Tästä syystä myös nuorisotyön on tärkeää tavoittaa tämä ikäryhmä jo ennen yläkouluun siirtymistä. Nuorisopalveluiden kehittämispäivässä määriteltiin ViKu-toiminta. Toiminta nimettiin ViKu-toiminnaksi kohde-ryhmälle teetetyin kyselyn perusteella, kyselyssä sai ehdottaa toiminnalle nimeä. ViKu-toiminta on avoimen nuorisotilatoiminnan ja perinteisen kerhotoiminnan välille kehitetty toimintamuoto. ViKu-toiminta on avointa toimintaa kaikille viidennen ja kuudennen luokan oppilaille nuorisotiloilla, toimintaan ei tarvitse ilmoittautua ennakoon ja

toiminnassa saa olla mukana haluamansa ajan. ViKu-toiminta on kuitenkin ohjattua toimintaa kuin perinteinen avoin nuorisotilatoiminta. Jokaisella kerralla on teema tai yhdessä kävijöiden kanssa suunniteltu sisältö, mutta ohjatun toiminnan lomassa saa myös viettää aikaa nuorisotiloilla olevien aktiviteettien parissa. ViKu-toiminta käynnistyi hyvin sekä nuorisotila Puuhalassa että Holvissa, molempien nuorisotilojen toimintaan osallistuu viikoittain 15-35 nuorta. Keskustan nuorisotila Pilvessä toiminta ei lähtenyt käyntiin. Ajankohdaksi valikoitui huono aika ja päivä. Keskustan alueella nuorilla on myös huomattavasti enemmän harrastusvaihtoehtoja koulupäivän jälkeen. ViKu-toiminnan uudelleen käynnistämistä nuorisotila Pilvellä mietitään keväällä 2021.

6.5.5 Verkkonuorisotyö

Verkkonuorisotyö otti nopeita kehittämisskeleitä koronapandemian aikana, kun kaikki nuorisotyö siirtyi verkossa tehtäväksi työksi ja koko nuorisopalveluiden työntekijäresurssi oli käytössä verkkotyön kehittämiseen. Kevään 2020 aikana kokeiltiin erilaisia tapoja tehdä verkkonuorisotyötä. Kevään aikana pidettiin yhteinen kehittämispäivä ja sen aikana määriteltiin, kuinka verkkonuorisotyötä tehdään jatkossa. Verkkonuorisotyön koordinointi sisällytettiin yhden nuorisotyöntekijän työnkuvaan. Tehtiin yhteinen somesuunnitelma, määriteltiin millä alustoilla nuorisopalvelut toimivat ja miten mitäkin alustaa hyödynnetään nuorisotyössä. Discord valittiin verkkonuorisotyön pääasialliseksi alustaksi, ja Sastamalan nuorten Discord-kanava nimettiin verkkonuorisotilaksi, jossa on mahdollista tehdä saman tyyppisiä asioita kuin perinteiselläkin nuorisotilalla. Muita sosiaalisen median alustoja käytetään tiedottamiseen ja markkinointiin, lisäksi nuorilla on mahdollisuus sosiaalisen median avulla ottaa yhteyttä nuorisotyöntekijöihin. Discord-kanavaa ylläpidetään viikoittain työnlomassa, lisäksi kerran kuukaudessa yksi työntekijä tekee verkkonuorisotyö vuoron ja päivystää Discordissa. Sastamalan kaupungin sopeuttamistoimista johtuen, nuorisopalvelut eivät saa ottaa työntekijän sairastuessa sijaisia, joten yhteiseksi käytännöksi sovittiin, että työparin sairastuessa fyysinen nuorisotila suljetaan ja toinen työntekijä siirtyy verkkonuorisotilalle tekemään töitä. Verkkonuorisotyö on myös korona-aikana helpottanut tilanteita, joissa työntekijä on työkykyinen, mutta odottaa esimerkiksi tuloksia koronatestistä, silloin työntekijä on voinut tehdä verkkonuorisotyötä kotoa käsin.

6.6 Kehittämisen toimintamalli

Olen jakanut tämän kehittämisprosessin kolmeen osaan, jotka muodostavat kehittämissen toimintamallin (Kuvio 1). Osat ovat: ymmärryksen lisääminen, yhteinen visiointi ja käytäntöön vieminen. Omien havaintojeni mukaan olen huomannut, että kehittämisprosessin onnistumiseen vaikuttaa eniten kehittämistarpeen ymmärtäminen. Kun koko henkilöstö ymmärtää, mistä kehittämistarve on lähtöisin ja millaiset asiat vaikuttavat siihen, että muutoksia on tehtävä, on kehittämiseen suhtautuminen helpompaa ja positiivisempaa. Kun henkilöstölle jaetaan tietoa ja kehittämisprosessi on avoin, on siihen vaikuttaminen myös helpompaa. Tässä kehittämistyössä keskiössä on ollut yhteinen kehittäminen, mikä on koko tämän innokylän innovaatiomallin ydin. Olen kokenut sen erittäin merkittäväksi kehittämisprosessin onnistumisen kannalta. Kehittämistä on tehty pitkäjänteisesti yhdessä henkilöstöä kuunnellen ja on annettu mahdollisuus myös negatiivisten tunteiden ja pelkojen sanoittamiseen, mitä muutosprosessi on aiheuttanut. Kehittämisprosessissa on käytetty aikaa henkilöstön kuulemiseen, yhteisten kehittämispäivien lisäksi on ollut mahdollisuus myös yksityiseen keskusteluun ja tietoja on kerätty henkilökohtaisilla kyselyillä. Käytäntöön viemisessä on ollut riittävän pitkä kokeiluvaihe, mikä on kestänyt koko syksyn 2020. Riittävän pitkän kokeiluvaiheen aikana ollaan voitu tehdä havaintoja ja kerätä palautetta uusista toimintatavoista, toimintojen muokkaamiseksi.

Kuvio 1. Kehittämisen toimintamalli Sastamalan nuorisopalveluiden kehittämis-työssä.

7 KEHITTÄMISTYÖN TULOS

7.1 Syksyn 2020 kehittämisprosessi

Tämän kehittämisprosessin tuotoksena syntyi pohja, kuinka nuorisopalveluiden viikoittaiset toiminnot järjestetään 1.8.2020 alkaen (Kuvio 2). Kehittämisprosessissa oli mukana koko nuorisopalveluiden henkilöstö. Toimintojen uudelleen järjestelyn taustalla oli erityisnuorisotyön hankkeen päätyminen ja tieto siitä, että erityisnuorisotyö haluttiin vakiinnuttaa Sastamalaan. Käytännössä vakiinnuttaminen tehtiin niin, että yksi määräaikainen nuorisotyöntekijän paikka jätettiin täyttämättä vuoden 2020 alusta ja nuorisotyöntekijän sijaan tilalle palkattiin erityisnuorisotyöntekijä. Kevät 2020 järjestettiin vanhan ohjelman mukaisesti erityisjärjestelyiden avulla koronapandemiaan saakka. Muuttunut työntekijäresurssi vaikutti väistämättä palveluiden järjestämiseen ja kevään 2020 aikana kehittämistyötä tehtiin usean kehittämispäivän ajan.

Kehittämisprosessin taustalla vaikutti myös käynnissä oleva palveluverkkoselvitys, johon toimintojen järjestämisen edellytyksenä oli myös tulevaisuuteen katsominen. Vuoden 2019 aikana nuorisopalveluiden henkilöstö visioi Sastamalan nuorisopalveluiden toimintoja vuodelle 2030, lisäksi nuorisotyönpäällikkö teetti kyselyn koko henkilöstölle, jossa arvioitiin nuorisopalveluiden nykytilaa ja palveluita, joita tuotettiin. Visiionin ja vastausten pohjalta valmisteltiin kolme erilaista pohjaehdosta palveluiden järjestämisestä.

Kevään 2020 ensimmäisessä kehittämispäivässä pohjaehdotukset käsiteltiin ja niitä työstettiin paremmiksi, lopulta yhteisesti keskusteltiin, mikä muokatuista pohjaehdotuksista on paras. Parhaaksi valikoitui seuraavalla sivulla oleva malli (Kuvio 2), jonka mukaisesti nuorisopalveluiden työntekijöiden työtehtävät muodostuvat syksyllä 2021.

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Vastuualue
Nuorisotyöntekijä	Suunnittelu (viikkolepo)	Pilvi-ViKu Pilvi 13-18	koulu nt Pilvi 14-18	Pilvi 14-21	Pilvi 14-22	Pilvi 1krt /kk 16-23	etelä
Nuorisotyöntekijä	Suunnittelu (viikkolepo)	Pilvi-ViKu Pilvi 13-18	koulu nt Pilvi 14-18	Pilvi 14-21	Pilvi 14-22	Pilvi 1krt /kk 16-23	etelä
Nuorisotyöntekijä	Suunnittelu (viikkolepo)	Koulu nt Puuhala-klubi 5.-6lk	Puuhala 14-20	pariton vk puuhala parill. holvi	Puuhala 14-22	Puuhala 1krt/kk 16-23	länsi
Nuorisotyöntekijä	Suunnittelu (viikkolepo)	Holvi 14-20	koulu nt Holvi-klubi 5.-6lk	pariton vk puuhala parill. holvi	Holvi 14-22	Holvi 1krt/kk 16-23	pohjoinen
Nuorisotyöntekijä	Suunnittelu (viikkolepo)	Holvi 14-202	Puuhala 14-20	pop up nuokkari	Nuorisotila 14-22 tai verkkont	1krt /kk Holvi/ Puuhala	Liikkuva Verkkotyö
Erityisnuoriso	Suunnittelu (viikkolepo)	Sylvää	Äetsän Koulu	MYK	Suunnittelu/ Nuorisotila	1krt /kk Holvi/ Puuhala	
Vastaava nuoriso	Omat työt	Omat työt	Omat työt	Omat työt	Omat työt / nuorisotila		

Kuvio 2. Syksyn 2020 toiminnot Sastamalan nuorisopalvelut.

Pohjaehdotuksen lähtökohtina oli, että avointa nuorisotilatoimintaa on eniten kaupungin keskustassa sijaitsevalla nuorisotilalla, koska tilastollisesti alueella on eniten nuorisopalveluiden kohderyhmän asiakkaita. Kaksi nuorisotyöntekijää vastaavat eteläisen alueen toiminnasta. Kolme nuorisotyöntekijää työskentelevät läntisellä sekä pohjoisella alueella ja järjestävät näillä alueilla myös liikkuvaa pop up –nuorisotoimintaa. Erityisnuorisotyöntekijä osallistuu vastaavan nuorisotyöntekijän kanssa vuorotellen perjantaisin ja kerran kuukaudessa lauantaisin nuorisotila työhön, jotta hän tapaa nuoria myös heidän vapaa-ajallaan, lisäksi hän työskentelee jokaisella Sastamalan yläkoululla yhden päivän viikossa. Vastaava nuorisotyöntekijä työskentelee yhden perjantain kuukaudessa nuorisotilatyössä. Yhtenä perjantaina kuukaudessa yksi nuorisotyöntekijä tekee verkkonuorisotyötä ja silloin yksi nuorisotila on vuorollaan suljettuna. Verkkonuorisotyötä tehdään myös silloin, jos työpari sairastuu ja fyysinen nuorisotila joudutaan sulkemaan

Syksyn 2020 kehittämissuunnitelmassa oli tarkoitus ottaa askeleita kohti vuotta 2030. Konkreettisesti se näkyy toiminnoissa siten, että verkkonuorisotyötä tehdään säännöllisesti ja se on suunnitelmallisempaa, kuin on ollut aiemmin. Jokaisella alueella aloitettiin kohdennettua toimintaa viidennen ja kuudennen luokan oppilailla nuorten tavoittamiseksi nuorisotyön piiriin aiemmin. Liikkuva nuorisotyö vakiinnutettiin viikko-

ohjelmaan jatkuvaksi toimintamuodoksi. Koulunuorisotyötä tehdään kokonaisuudessaan enemmän ja viikoittain. Lisäksi erityisnuorisotyöntekijän työnkuva on muodostunut selkeäksi. Tässä yhteydessä vastaavan nuorisotyöntekijän työnkuvaan lisättiin ainoastaan kerran kuukaudessa oleva nuorisotilavuoro, siitä syystä, että palveluverkkoselvityksen yhteydessä selvitellään myös koko sivistyspalveluiden johtamisjärjestelyjä ja vastaavan nuorisotyöntekijän työnkuva tarkastellaan samassa yhteydessä.

7.2 Sastamalan nuorisopalvelut 2030

Tämän kehittämistyön tavoitteena oli luoda malli siitä, millaisia palveluita nuorisopalvelut järjestävät vuonna 2030. Mallin muodostumisen pohjana oli palveluverkkoselvityksessä tehdyt linjaukset monipalvelukeskusajattelusta, liikkuvasta palvelusta, sähköisten palveluiden lisäämisestä ja nuorisopalveluiden henkilöstön visiot vuoden 2030 nuorisotyöstä Sastamalassa. (Palveluverkkoselvitys 2030 2020,52) Ehdotus Sastamalan nuorisopalvelut 2030 –mallista alla olevassa kuviossa (Kuvio 3).

Kuvio 3. Sastamalan nuorisopalvelut, nuorisopalvelut 2030 -malli

Sastamalan nuorisopalvelut 2030 -tuottaa palveluita nuoria varten. Pääpaino toiminnassa on avoimessa nuorisotilatoiminnassa, koulunuorisotyössä sekä liikkuvassa nuorisotyössä. Koulunuorisotyön vahvistaminen on luonnollinen seuraus myös siitä, että nuorisotilat siirretään koulujen yhteyteen tulevaisuudessa ainakin eteläisellä ja pohjoisella alueella. Koulunuorisotyöstä tehdyn kyselyn perusteella nousi huoli nuorten mielenterveyden ongelmien lisääntymisestä, nuorten kokemasta yksinäisyydestä, koulu-poissaoloista ja siitä että monet ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Nämä haasteet eivät koske pelkästään koulua, vaan ovat kaikkien nuorten kanssa toimivien tahojen yhteisiä huolia. Nuorisotyön roolin vahvistamien koulun arjessa tuo keinoja myös kouluille vastata näihin haasteisiin. Koulunuorisotyö on kehittynyt Sastamalassa jatkuvasti, kymmenen vuoden päästä on mielestäni realistista odottaa, että olemassa on selkeät mallit koulunuorisotyön tekemisestä ja yhteistyön rakentuminen tuottaa hedelmää. Itse pidän tärkeänä lähtökohtana, että koulunuorisotyötä tekevä henkilö työskentelee nuorisopalveluiden alaisuudessa, jotta hänellä on yhteys muihin nuorisotyöntekijöihin, ammatillinen tuki työyhteisössä sekä mahdollisuus nuorten kohtaamiseen myös kouluympäristön ulkopuolella nuorten vapaa-ajalla.

Perinteiselle nuorisotilatoiminnalle on varmasti tulevaisuudessa kysyntää, vaikka maailma digitalisoituu entistä enemmän, en usko, että fyysisen kohtaamisen ja vapaan kokoontumisen tarve nuorilla olisi katoamassa mihinkään. Nuorisotyöntekijöillä on tärkeä rooli toimia luotettavana aikuisena nuorten elämässä, myös virka-ajan ulkopuolella. Nuorisotilojen pitää olla aidosti matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, joissa paikalla on kohtaamassa, ohjaamassa ja kasvua tukemassa turvallisia aikuisia.

Palveluverkon supistuessa liikkuvan nuorisotyön merkitys kasvaa, nuoria on tärkeää tavoittaa kouluajan ulkopuolella heidän omissa vapaa-ajan ympäristöissään. Liikkuvan työ tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden nuorisotalan toimijoiden, kuten nuorisojärjestöjen – ja seurojen kanssa sekä kaupungin omien toimijoiden kanssa. Liikkuvaa nuorisotyötä pitää voida kehittää joustavasti, nuoria on tärkeää tavoittaa siellä missä nuoret ovat ja missä liikkuvalla nuorisotyölle on tarve. Liikkuvan työn toteuttamisessa huomioidaan myös muut kaupungin omat toimijat ja pyritään luomaan yhteistyömaaleja joista molemmat toimijat hyötyvät. Sastamalassakin on jo onnistuneita kokeiluja pop up –nuokkareista esimerkiksi kirjastoilla. Vuoden 2021 alusta nuorisopalvelut ja

liikuntapalvelut yhdistyvät saman hallinnon alle, myös tämä mahdollistaa varmasti monenlaisia yhteistyökuvioita palveluiden toteuttamisessa.

Lisäksi Sastamalassa tehdään tulevaisuudessakin erityisnuorisotyötä, erityisnuorisotyö on sosiaalista nuorisotyötä ja se eroaa perusnuorisotyöstä. Erityisnuorisotyö tekee tiivistä yhteistyötä erilaisissa verkostoissa parantaakseen nuorten asemaa ja elinympäristöjä Sastamalassa. Erityisnuorisotyöntekijä tekee paljon yksilötyötä nuorten kanssa tukien heitä erilaisissa elämäntilanteissa. Erityisnuorisotyöntekijän vastuulla on kordinoida ennaltaehkäisevää päihdetyötä ja jalkautuvaa nuorisotyötä.

Osallisuustyö säilyttää vahvan roolinsa nuorisovaltuuston, oppilaskuntien ja muiden nuorten vaikuttajaryhmien kanssa, kuten tälläkin hetkellä. Verkkonuorisotyötä tehdään entistä enemmän ja sen merkitys kasvaa palveluiden keskittyessä laajan kunnan alueella. Verkkonuorisotyö kehittyy jatkuvasti ja sen alustana voi hyvin olla toimia ympäristö, jota ei vielä ole edes olemassa. Verkkonuorisotyöllä pyritään tavoittamaan niitä nuoria kenellä ei ole mahdollisuutta tai halua osallistua fyysiseen toimintaan, verkkonuorisotyöllä voi olla tulevaisuudessa myös merkittävä rooli syrjäytymistä ennaltaehkäisevässä työssä. Verkkonuorisotyö ei syrjäytä perinteistä avoimen toiminnan nuorisotilatyytä, vaan päinvastoin. Verkkotyö ja avoin toiminta täydentävät toisiaan, jos nuorisotilalla on hiljaista, voidaan verkkotyön keinoin yrittää tavoittaa nuoria myös verkossa.

Nuorisopalvelut 2030 –mallissa etsivä nuorisotyö olisi siirtynyt nuorisopalveluiden alaisuuteen työllisyyspalveluista ja työtä tehtäisiin enemmän nuorisotyön menetelmistä käsin tiiviissä yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa, tämä mahdollistaisi myös tiiviimmän ja luontevamman yhteistyön perusnuorisotyön ja erityisnuorisotyön kanssa.

Kaikkien yllä lueteltujen palveluiden lisäksi tehdään sekä yksilötyötä ja järjestetään erilaista ryhmätoimintaa. Nuorisopalveluiden järjestämät tapahtumat tehdään yhteistyössä eri tahojen kanssa satunnaisina toimintoina, kuten tähänkin asti. Retki- ja leiri-toimintaa on mahdollista järjestää koulujen loma-aikoina pääpaino kesäajassa. Leiri-toiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä työleiritoimintaa, jota järjestetään nuorille, ketkä ovat jääneet vaille kesätyöpaikkaa. Työleirillä tehdään nimensä mukaisesti töitä

ja opetellaan työelämän pelisääntöjä, leiriläisille maksetaan palkkaa, kuten tähänkin asti. Nuorisopalvelut palvelevat nuoria ja heidän perheitään, lisäksi nuorisopalvelut on luotettava ja tunnettu yhteistyökumppani sekä kaupungin omien toimijoiden, että alueen yritysten ja muiden toimijoiden keskuudessa. Nuorisopalvelut koordinoivat nuorisjärjestötoimintaa ja toimii yhdessä eri nuorisjärjestöjen kanssa aktiivisesti. Kaikkea toimintaa ohjaa yhteisesti sovitut arvot, joihin kaikki nuorisopalveluiden työntekijät ovat sitoutuneita. Tämän visioinnin pohjalla ovat koko kaupungin yhteiset arvot rohkeasta realismista, osaavasta uudistumisesta ja yhteistyön voimasta (Sastamalan kaupungin www-sivut 2020). Toivon, että seuraavan tulevan kymmenen vuoden aikana Sastamalan nuorisopalvelut ovat vahvistaneet asemaansa entisestään nuorten hyvinvointia edistävänä toimialana, nuorisopalveluiden toiminta on näkyvää ja palvelut saavutettavissa. Nuorisopalvelut on luotettava ja toivottu yhteistyökumppani ja nuorisotyöntekijöiden ammattitaito nuorten arjen asiantuntijoina on tunnustettu ja nuorisotyöntekijät ovat luonteva osa moniammatillista yhteistyötä myös yksittäisten nuorten tilanteiden asioiden hoidossa.

8 ARVIOINTI

Tämä kehittämisprosessi on ollut kokonaisuudessaan pitkä prosessi, jota olen työstänyt yli vuoden ajan. Tähän kehittämisprosessiin on liittynyt myös koko Sastamalan kaupungin sivistyspalveluita koskeva palveluverkkoselvitys. Tämän kehittämisprosessin tavoitteena on ollut luoda malli siitä, millaisia palveluita Sastamalan nuorisopalvelut tuottavat vuonna 2030. Tavoitteeseen pääsemiseksi huomioitiin henkilöstön tekemä visiointi siitä, millaista nuorisotyö on Sastamalassa vuonna 2030. Lisäksi tavoitteeseen pääseminen edellytti nykytilanteen tarkastelua ja muutoksien tekemistä toimintoihin jo tässä vaiheessa. Itselläni oli selkeä visio kehittämisprosessin läpiviemisestä, niin että henkilöstö on mukana prosessissa. Itse uskon siihen, että avoimuus on avain onnistuneeseen muutosprosessiin. Varsinaisten kehittämispäivien lisäksi kävin paljon keskustelua nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa koko kehittämisprosessiin liittyvistä asioista, kaikki keskustelut veivät kehittämistä johonkin suuntaan tai antoi-

vat uutta näkökulmaa kehittämistyöhön. Toisinaan koin, että on vaikea katsoa 10-vuoden päähän tulevaisuuteen, koska muutoksia tulee varmasti paljon tulevien vuosien aikana, samaan aikaan yritin muistuttaa itseäni siitä, että nuorisotyötä tarvitaan yhtä lailla tulevaisuudessa kuin tälläkin hetkellä. Toisaalta olin aiemmin työskennellyt nuorisopalveluilla vuosina 2009-2011, joten osasin katsoa kehittämisprosessia siitä näkökulmasta, millainen matka oli jo käyty tämän kymmenen vuoden aikana nuorisopalveluiden kehittämisessä, Sastamalan kaupungin perustamisesta nykyhetkeen.

Kehittämisprosessin aihe on laaja kokonaisuus, sillä Sastamalassa nuorisotyötä tehdään pienellä resurssilla todella laadukkaasti ja monipuolisesti. Nuorisotyöntekijöiden monipuolinen työnkuva oli haastava kuvata tässä raportissa selkeästi ja helposti ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Toisaalta oli mahdotonta rajata pois mitään kokonaisuuksia, koska ne olivat kytköksissä toisiinsa ja muodostavat kokonaisuuden, jota tässä kehittämistyössä kehitettiin ja mallin siitä millaisia palveluita nuorisopalvelut tuottavat 2030. Kehittämisprosessissa huomioitiin henkilökunnan kuuleminen toiminnallisten menetelmien, kuten tulevaisuuden muistelun, ryhmätöiden, yhteisen keskustelun kautta sekä yksityisin kyselyiden ja keskusteluiden avulla.

Kehittämisprosessille laadittu suunnitelma muuttui hieman kehittämisprosessin aikana vastaamaan enemmän kehittämisen aikana nousseita käytännön tarpeita. Palveluverkkoselvityksen yhteydessä linjattiin keväällä, millainen kouluverkosto on vuoteen 2030 mennessä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi mallin, jossa nuorisotilat olivat sijoitettu yläkoulujen yhteyteen Sastamalan pohjoisella ja eteläisellä alueella. Kehittämisprosessin aikana toimintoja suunniteltiin nykyisiin kiinteistöihin, koska esimerkiksi Äetsän koulun lakkauttamisen ajankohta ei vielä ole selvillä. Valmiissa mallissa nuorisopalveluiden toiminnoista vuonna 2030 ei määritelty mitään fyysisiä tiloja, koska emme tiedä mitä käytössä olevat tilat tulevat olemaan. Seinien sijaan visioitiin ne työmuodot, joista käsin nuorisotyötä tehdään ja millainen painopiste nuorisotyössä on vuonna 2030. Kehittämisprosessin aikana opittiin myös, että muutokset henkilöstöresurssissa voi tapahtua nopeasti ja niihin on pystyttävä reagoimaan nopeasti. Työelämän muutokset voivat tulla nopeasti eteen, niin kuin koronapandemia on meille osoittanut.

Kokonaisuutena pidän kehittämisprosessia onnistuneena, koska kehittämisprosessille asetetut tavoitteet toteutuivat. Koko henkilöstön yhteisten kehittämispäivien aikana

saatiin järjesteltyä nuorisopalveluiden tehtävät sekä luotiin raamit uusille toimintamuodoille, jotka vakiinnutettiin käyttöön. Kuukausittain nuorisotiimien yhteydessä arvioitiin syksyn toimintoja ja pystyimme muokkaamaan toimintoja toimivammaksi ensi kevättä ajatellen. Palveluverkkoselvitys elää jatkuvasti kaupungin päätöksenteossa ja kaupungin vaikea taloustilanne aiheuttaa epävarmuutta toimialoille. Nuorisopalveluiden henkilöstö on osoittanut tämän kehittämisprosessin sekä koronapandemian aikana, että muutoksiin reagoiminen nopeasti on mahdollista, lisäksi työntekijöillä on yhteinen tahtotila järjestää palveluita mahdollisimman hyvin vastaamaan nuorten tarpeita. Henkilöstön kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella myös he pitivät kehittämisprosessia onnistuneena. Kehittämispäivien materiaaleja jaettiin heille etukäteen, joten jokaisen oli mahdollisuus valmistua kehittämisspäiviin. Kehittämispäivien aikana kehittämistä tehtiin pienissä ryhmissä sekä yhdessä koko porukalla. Ryhmätöissä huomioitiin, että ryhmät vaihtuivat joka kerta, näin varmistettiin, että kaikki työntekijät tulivat kuulluksi. Jokaisen kehittämisspäivän päätteeksi saatiin aikaan lopputuloksia, joihin kaikki olivat tyytyväisiä kehittämisspäivien lopussa tehtyjen palautekierrosten perusteella. Kehittämisen lopputuloksena syntyi pohja, kuinka nuorisopalveluiden toiminnot järjestettiin syksystä 2020 alkaen. Syksyn aikana on arvioitu mallin toimimista käytännössä ja sitä muutetaan toimivammaksi keväälle 2021.

Lisäksi luotiin malli siitä, millaisia palveluita nuorisopalvelut tuottavat vuonna 2030. Mallissa on jäsennetty nuorisopalveluiden järjestämiä palveluita sekä määritelty palveluiden painotus avoimeen toimintaan, koulunuorisotyöhön sekä liikkuvaan nuorisotyöhön. Nuorisotyöntekijöiden, nuorisotyönpäällikön ja vuoden alussa aloittavan liikunta- ja nuorisopalvelupäällikön kanssa käytyjen keskustelujen perusteella luotu malli on selkeä ja vastaa nuorisopalveluiden yleistä näkemystä nuorisotyön tulevaisuuden visiosta. Lisäksi malli vastaa tulevaisuuden haasteeseen nuorten vähenemistä ja jakautumisesta pinta-alallisesti laajan kaupungin alueelle, mallissa tämä on huomioitu liikkuvan työn lisäämisellä sekä verkkotyön vakiintumisella toimintamuodoksi. Lisäksi nuoria kohtaan paljon myös kouluympäristössä, mikä on luonteva tapa tavoittaa nuoria. Tulevaisuudessa myös osa fyysisistä toimitiloista tulee olemaan koulujen yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä, mikä tukee myös koulunuorisotyön vahvistamista.

9 POHDINTA

Kehittämisprosessissa käytetty Innokylän innovaatiomalli muistutti paljon toimintatutkimuksen ominaispiirteitä, jolla pyritään yhdessä ratkaisemaan käytännön ongelmia ja saamaan aikaan muutoksia käytännön läheisesti toimien (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2009, 58). Innovaatiomalli kuitenkin tuntui kepeämmältä ja toimivammalta organisaation sisällä tehtävään kehittämiseen. Malli oli helposti sovellettavissa käytäntöön ja sen kehittämistehtävät tukivat koko prosessin kulkua. Kehittämisprosessin aikana koronapandemia aiheutti hieman haasteita kehittämispäivien järjestämiseen, mutta saimme kuitenkin viimeiset kokonaisuudet käsiteltyä myös etäyhteyksien avulla, toisaalta myös mielipiteiden ääneen sanominen saattoi osittain olla helpompaa etäyhteyksin, kun ei tarvinnut tulkita muiden kuulijoiden reaktioita samalla tavalla, kuin fyysisessä kohtaamisessa. Toisaalta koronapandemia lisäsi työyhteisön sisällä kommunikointia muutenkin, mikä taas saattoi mahdollistaa avoimemman ilmapiirin kehittämistyönkin toteuttamiselle.

Kehittämistoiminta sai ideansa Sastamalassa tehtävästä palveluverkkoselvityksestä, kehittämisprosessin aikana olenkin seurannut tarkasti palveluverkkoselvityksen ympärillä käytyä kuntalaiskeskustelua. Koronapandemia ja Sastamalan kaupungin huono taloustilanne aiheutti myös palveluverkkoselvitykselle paineita, keväällä jo hyväksytyjen suunnitelmien jälkeen valtuustolle esitettiin vielä yhden yläkoulun mallia tulevaisuudessa Sastamalaan, mikä kirvoitti vilkkaan kuntalaiskeskustelun ja sai aikaan aktiivisen liikkeen kuntalaisten keskuudessa Sastamalan pohjoispuolella, mistä yläkoulu olisi lopetettu esityksen mukaan. Kuntalaiset aloittivat adressien keräämisen, järjestivät mielenilmauksia sekä lopetusuhan alla olevan koulun, että kunnanvaltuuston kokouspaikan edustalla ennen kokousta, missä oli määrä käsitellä esitystä. Kuntalaisten aktiivisuus tuotti tulosta ja yhden yläkoulun mallista luovuttiin. Samaan aikaan kunnassa on jatkuvasti esitetty sivukirjastojen ja terveysasemien lakkautuksia tai sulkemisia osittain. Kaupungin talouden säästöpainet heijastuvat väkisinkin kaikkiin palveluihin Sastamalassa. Sastamalassa nuorisotyötä on tehty kaupungin kokoon nähden hyvällä resurssilla ja lasten ja nuorten osallisuustoiminnassa Sastamala on ollut esimerkillinen kuntana, nuorisovaltuustolla on esimerkiksi aina ollut iso budjetti suhteessa muiden Pirkanmaan kuntien nuorisovaltuustojen budjetteihin. Panostaminen

nuoriin on näkynyt myös monipuolisina ja laadukkaina palveluina kuntalaisille. Nuorisovaltuusto on myös pystynyt järjestämään isoja tapahtumia, joiden avulla myös nuorisovaltuuston näkyvyys on kasvanut. Säästöpainheet ja koronapandemian aiheuttamat taloudelliset vaikeudet pistävät väkisinkin miettimään, millainen tulevaisuus nuorisotyöllä on Sastamalassa? Taloustilanne ja lasten ja nuorten määrän väheneminen huomioon ottaen, kuinka todennäköistä on, että nuorisopalvelut saavat pitää edes nykyisen resurssinsa? Tämän kehittämissuunnan aikanakin tapahtui muutoksia, jotka aiheuttavat muutospainetta keväälle 2021. Nuorisopalvelut yhdistyvät liikuntapalveluiden kanssa saman hallinnon alle 1.1.2021 alkaen, tästä johtuen vastaavan nuorisotyöntekijän vakanssi lakkautetaan 31.12.2020 ja sen tilalle perustettiin liikunta- ja nuorisopalvelupäällikön virka 1.1.2021 alkaen. Nuorisotyönpäällikön virka lakkautetaan myös 31.12.2020 ja sen tilalle perustettiin nuorisotyön koordinaattorin toimi 1.1.2021 alkaen.

Erityisnuorisotyöntekijän toimen vakiintuessa tärkeää on, että koulunuorisotyössä on selkeät työnkuvat sekä nuorisotyöntekijöillä että erityisnuorisotyöntekijällä. Tällä hetkellä he eivät työskentele samaan aikaan yläkouluilla, tulevaisuudessa olisi myös hyvä kartoittaa, olisiko siitä etua, jos he työskentelisivätkin samana päivänä samalla koululla, olisiko silloin mahdollista tehdä koululla enemmän vai sekoittaisiko se entisestään koulunuorisotyöntekemisen rooleja? Vuoden 2021 alussa Sastamalassa aloittaa 2. asteen koulunuorisotyön hanke, mikä lisää nuorisotyön vaikuttavuutta myös toiselle asteelle.

Tämän kehittämistyön aikana saatiin järjesteltyä työntekijöiden tehtäviä niin, että palvelut säilyivät lähes ennallaan, avoimen nuorisotilatoiminnan määrän vähenemistä lukuun ottamatta. Tulevaisuudessa palveluita on tarkasteltava vielä kriittisemmin, voiko joku osa jäädä kokonaan pois nuorisopalveluista? Vai onnistutaanko luomaan niin toimivat yhteistyöverkostot, että palveluita voidaan tuottaa yhteistyössä muiden tahojen kanssa?

9.1 Nuorisotyön tulevaisuuden näkymät

Yhteiskunta muuttuu ja nuorisotyön on muututtava sen mukana. Nuorisopoliittisia linjauksia tehdään ja on tehty tulevalle vuosikymmenelle. Nuorisotyön rakenteissa on tapahtunut ja tapahtuu jatkuvasti muutoksia. Nuorten määrä vähenee ja nuoret muuttavat opiskelun ja töiden perässä kaupunkeihin. Kunta- ja maakuntarakenteissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia tai ainakin muutosprosesseja on käynnissä. Nuorisotoimet sulautuvat vahvemmin sivistys- ja vapaa-aika toimialojen osaksi. Myös nuorisotyön rahoituspohjassa on paljon avoimia kysymyksiä. Samaan aikaan teknologian kehitys jatkaa kasvuaan ja merkitystään myös nuorten elämässä. Ilmastonmuutos ja maahanmuutto ovat keskeisiä teemoja poliittisessa keskustelussa. (Verke 2019, 114.) Nuorisotyötä tehdään myös jatkuvasti enemmän kouluissa. Koulu on paikka mistä tavoittaa kaikki nuoret. Toisaalta myös nuorten pahoinvointi on lisääntynyt ja koulussa on tarvetta turvallisille aikuisille kohtaamaan nuoria. (Allianssi 2018.) Nuorisotyön keskeisimpänä paikkana on pidetty nuorisotiloja ja nuorisotaloja. Hiljalleen nuorisotyötä on laajennettu myös muihin toimintaympäristöihin ja voidaan puhua seinättömästä nuorisotyöstä, missä nuorisotyön toimintaympäristöä laajennetaan isommalle alueelle, seinätön työ korostaa työn siirrettävyyttä ja liikuttavuutta. Nuorisotyö ei ole sidoksissa tiettyihin seiniin vaan työntekijöiden ammattitaitoon. Näin ollen myös nuorisotyön liikuttaminen on helppoa. Seinättömällä nuorisotyöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi liikkuvaa työtä, mitä voidaan tehdä monin erilaisin tavoin tai jalkautuvaa nuorisotyötä. Lähtökohtana on se, että viedään nuorisotyötä nuorten luo ja heidän toimintaympäristöihin. (Valkendorff, Huuskonen, Ruuskanen 2017, 183-184.)

9.2 Kohti digitaalista nuorisotyötä

Sosiaalisen median suosio on merkittävä nuorten elämään vaikuttava tekijä. Digitaalisuus näkyy myös muilla tavoilla nuorten elämässä, esimerkiksi videopelien pelaamisena. Digitaalisuus on tuonut mukanaan myös paljon ongelmia, esimerkiksi netti-kiusaamista, seksuaalista häirintää verkossa, yksityisyyden suojaan ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Toisaalta yksinäisyydestä kärsivät nuoret ovat voineet löytää netin avulla ystäviä ja erilaisia verkostoja omien kiinnostuksen kohteiden parista. Nuorisotyö on aina muovautunut yhteiskunnallisten tarpeiden mukaan, niin sen on sopeu-

duttava myös teknologian edessä. Nuorisotyötä on tehty verkossa jossain määrin varmasti älypuhelimien ja sosiaalisen median alkutaipaleilta asti. Monessa kunnassa otettiin koronapandemian aikana digiharppaus, kun nuorisotyö siirtyi monessa kunnassa lähes kokonaan tai osittain verkossa tehtäväksi nuorisotyöksi. Niin myös Sastamalassa. Verkkotyölle alettiin luoda tavoitteita ja tehtiin suunnitelma verkkotyön tekemisestä. Digitaaliselle nuorisotyölle voidaan asettaa myös yleisiä tavoitteita. Voidaan ajatella mitä nuorisotyöntekijän on ostettava verkkotyötä tehdessä, on tunnettava toimintaympäristöt ja osattava toimia niissä, toisaalta on myös asetettava tavoitteita siihen, kuinka nuoria opastetaan digiympäristöissä. Nuorisotyön yleiset tavoitteet pätevät myös digiympäristössä esimerkiksi nuoren kasvun tukeminen ja itsetunnon vahvistaminen on tärkeää myös digityössä. Digiympäristössä nuorisotyöntekijä voi kohdata nuoria, joita ei muuten tapaisi. Toisaalta myös nuori, joka tarvitsee apua, rohkaistuu ehkä helpommin ottamaan yhteyttä nuorisotyöntekijään esimerkiksi sosiaalisen median sovellusten kautta. Nuoret tarvitsevat kasvatusta ja ohjausta samalla tavalla myös digitaalisissa ympäristöissä ymmärtämään, kuinka niissä toimitaan ja millaisia vastuita nuorella on toimiessaan digitaalisissa ympäristöissä. Digitaalisuus kaikkineen olomuotoineen on tullut ihmisten elämään ja varsinkin nuorten pariin, joten siihen on reagoitava ja pysyttävä ajan hermolla. (Verke 2016.)

Sastamalan kokoisessa laajassa maaseutukaupungissa digitaalisen nuorisotyön kehittämiseen kannattaisi mielestäni tulevaisuudessa panostaa. Digitaalista nuorisotyötä voidaan tehdä ilman työparia, sen avulla voidaan tavoittaa nuoria, joita ei muuten tavoitettaisi. Verkossa voidaan kohdata nuoria monin eri tavoin ja tukea nuorten kasvua ja sosiaalista vahvistamista. Turvallisten aikuisten oleminen verkossa nuorten ympäristöissä auttaa ymmärtämään nuorille tyypillisiä ilmiöitä verkossa. Digitaalinen nuorisotyö on tulevaisuutta, joten miksi emme olisi menossa jo paikalle?

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Allianssi Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö. 2020. Nuorisotyöstä Suomessa. Viitattu 3.12.2020. <https://nuorisotyosta.fi/>

Allianssi Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö. 2018. Nuorisotyö tuo kouluihin lisää yhteisöllisyyttä. Viitattu 8.12.2020. <https://www.alli.fi/uutiset/nuorisotyö-tuo-kouluihin-lisaa-yhteisollisyytta>

Aro, T. 2020. Sastamalan väestöennuste vuosille 2018-2040. Sastamalan kaupungin www-sivut. Viitattu 9.4.2020. https://www.sastamala.fi/sastamala/liitetiedostot/ editori_materiaali//35720.pdf?name=Sastamalan_vaestoennuste_vuosille_2018-2040

Autio, K. 2015. Miten myönteinen tunnistaminen ammatillisena työotteena haastaa työntekijän? Teoksessa J. Häkli., K-P. Kallio & R. Korkiamäki (toim.) Myönteinen tunnistaminen. Tampere: Juvenes, 112-117.

Hirvonen, E. 2009. Nuorisotyö sosiaalisen asiantuntijuuden areenoilla. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokangas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Jyväskylä: Gummerus, 41-46.

Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki:Unigrafia.

Isola, A., Kaartinen, H., Leenmann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki:Juvenes Print. Viitattu 3.12.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Kallio, J. 2020. Nuorisotyöntekijä, Sastamalan kaupunki. Sastamala. Henkilökohtainen tiedonanto 27.11.2020

Kallio, T. 2019. Liikkuva nuorisotyö Sastamalassa, kohtaamisia keskustassa, kylillä ja kirjastoissa. Ylempi AMK –opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.4.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265052/Kallio_Tuomo.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2012. Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista, millainen on lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla? Nuorisotutkimusseura. Viitattu 3.12.2020. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/muistiinpanoja_demokratiaoppitunnista.pdf

Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.12.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-203-4>

Kumpulainen, P. 2018. Interventiotutkimuksellisia lähestymistapoja tutkimuksellisen kehittämisen kontekstissa/tarkoitus. Luentomateriaali Satakunnan ammattikorkeakoulussa Tutkimus- ja kehittämisprosessin suunnittelu –kurssilla. 14.9.2018

Kuntalaki 10.4.2015/410 muutoksineen.

Köykkä, K. 2019. Nuorisotyön arvokeskustelu. Esitelmä nuorisotyön arvoista ja tavoitteista nuorisotiimin kokouksessa 4.4.2019.

Lundbom, P. & Eskelinen, T. 2017. Nuorisolaisten kansakulkijana, globaalina puurtajana. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu. 315-319.

Lyytikäinen, M. 2020. Innokylän innovaatiomalli. Viitattu 13.3.2020.
<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/innokylan-innovaatiomalli>

Nuorisolaki 21.12.2016/1285 muutoksineen.

Nieminen, J. & Honkatukia, P. 2017. Nuorisokysymyksen rakentuminen –neljä näkökulmaa. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu. 35-51.

Ojasalo, M., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Porvoo: WSOYpro oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. 2020. Viitattu 3.12.2020.
<https://minedu.fi/nuorisotyö>

Palveluverkkoselvitys 2030. 2020. Sastamala: Sastamalan kaupungin sivistystoimi. Viitattu 13.3.2020. [https://www.sastamala.fi/sastamala/liitetiedostot/editori_materiaali/35907.pdf?name=Palveluverkko_2030_loppuraportti_\(valmis%2C_18.2.20\)](https://www.sastamala.fi/sastamala/liitetiedostot/editori_materiaali/35907.pdf?name=Palveluverkko_2030_loppuraportti_(valmis%2C_18.2.20))

Pohjola, A. 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnoilla. Teoksessa S. Raitakari & E. Virokangas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Jyväskylä: Gummerus. 21-40.

Sastamalan kaupunginhallituksen pöytäkirja 9.11.2020. Viitattu 27.11.2020.
<http://sastamala.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20206260-7>

Sastamalan kaupungin www-sivut. 2020. Viitattu: 13.3.2020. https://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=11651

Sastamalan kaupungin www-sivut. 2020. Viitattu 23.11.2020. https://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=3059

Sastamalan kaupungin www-sivut. 2020. Viitattu 27.11.2020. https://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=9176

Sastamalan nuorisopalveluiden www-sivut. 2020. Viitattu 27.11.2020.
<https://www.sastamalannuoret.fi/sastamalan-nuorisopalvelut>

Sundqvist, T. 2019. Sastamalan väestönkehitys. Esitys nuorisopalveluiden kehittämispäivässä 11.3.2019.

Valkendorff, T., Huuskonen, P. & Ruuskanen, E. Seinättömän nuorisotyön mahdollisuuksia –kuvaus osallistavasta toimintakokeilusta. Teoksessa T. Hoikkala & J. Kivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu. 183-193.

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023. 2020. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 3.12.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Verke. Kohti digitaalista nuorisotyötä. 2016. Helsinki: Paintek Pihlajamäki oy.

Verke. Mitä nuorisotyön tulisi tietää? Havaintoja teknologisoituvasta maailmasta. 2019. Helsinki: Grano.

Von Bruun, S. 2005. Kuntien tulevaisuus. Kuntajohdon ja asiantuntijoiden näkemyksiä kuntien tulevaisuudesta. Helsinki: Acta. Viitattu 10.12.2020. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2005/1313-kuntien-tulevaisuus-kuntajohdon-ja-asiantuntijoiden-nakemyksia-kuntien>

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Pilvi 14-21	Pilvi 14-18	koulu nt Pilvi 14-18	Pilvi 15-23	Pilvi 1krt /kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Pilvi 14-21	koulu nt Pilvi 14-18	Pilvi 14-18	Pilvi 15-23 15-23	Pilvi 1krt /kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Koulu nt Puuhala- klubi 5.-6lk	Puuhala	pariton vk puuhala parill. holvi	Puuhala 15-23	Puuhala 1krt/kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Holvi	koulu nt Holvi- Klubi 5.-6lk	pariton vk puuhala parill. holvi	Holvi 15-23	Holvi 1krt/kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Holvi	Puuhala	Koulu nt? yksilötyö Liikkuva	Holvi tai Puuhala 15-23	1krt /kk Holvi/ Puuhala	
Eritysisnuoriso	Toimisto	Sylvää	Äetsän Koulu	MYK	Toimisto	1krt /kk Holvi/ Puuhala	
Vastaava nuoriso	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto		
Nuorisotyön päällikkö	Hallinto	Hallinto	Hallinto	Hallinto	Hallinto		

Ehdotus 1

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
talotyö/ Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Pilvi 14-21	Pilvi 14-21	Holvi 14-21	Pilvi 15-23	Pilvi 1krt /kk 16-23	
talotyö/ Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Pilvi 14-21	Pilvi 14-21	Puuhala 14-18	Pilvi 15-23 15-23	1krt /kk 16-23	
talotyö/ Nuorisotyöntekijä	Toimisto	Puuhala 14-21	Puuhala 14-18 (yksin)	Holvi 14-21	Puuhala/ Holvi 15-23	Puuhala 1krt/kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä liikkuva nt.	Toimisto/ Liikkuva	Puuhala 14-21	Holvi 14-18 koulu Myk	Liikkuva	Liikkuva/ Holvi pariton vk	Puuhala 1krt/kk 16-23	
Nuorisotyöntekijä osallisuus	Toimisto/ Osallisuus	Osallisuus	Holvi 14-18 koulu Sylvää	Puuhala 14-18 koulu Äetsä	Osallisuus Puuhala parillinen vk	1krt /kk Holvi 16-13	
Eritysisnuorisot.	Toimisto Ankkuri	Sylvää	Äetsän Koulu	MYK	Omin jaloin Jalkautuva	1krt /kk Holvi 16-23	
Vastaava nuoriso	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto		
Nuorisotyön päällikkö	hallinto	hallinto	hallinto	hallinto	hallinto		

Ehdotus 2

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
Nuorisotyöntekijä	koulu nt. Klubi 5-6-lk Länsi	Pilvi 14-21	Puuhala 14-18	Pilvi 14-18	Pilvi 14-22		
Nuorisotyöntekijä	Pilvi 14-18	koulu/ Klubi 5-6-lk Pohjoinen	Holvi 14-18	Pilvi 14-18	Pilvi 14-22		
Nuorisotyöntekijä	Holvi 14-18	Puuhala/ Holvi 14-21	Puuhala 14-18	Puuhala 14-18	koulu/ liikkuva nt. Länsi		
Nuorisotyöntekijä	Pilvi 14-18	Pilvi 14-21	koulu nr. Klubi 5-6-lk Etelä	Puuhala 14-18	Puuhala/ Holvi 14-22		
Nuorisotyöntekijä	Holvi 14-18	Puuhala/ Holvi 14-21	Holvi 14-18	koulu/ liikkuva nt. Pohjoinen	Puuhala/ Holvi 14-22		
Eritysisnuoriso	Ankkuri/ OJ	Sylvään koulu	Myk	Äetsän koulu	Ankkuri/ Jalkautuva		
Vastaava nuoriso	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto	Toimisto		
Nuorisotyön päällikkö	Hallinto	Hallinto	Hallinto	Hallinto	Hallinto		

Ehdotus 3

LIITE 2

Koulunuorisotyö Sastamalassa

Nimi & organisaatio:

pvm:

Kuinka nuoret voi Sastamalassa oman näkemyksesi mukaan?

Millaisia ajatuksia sinulla on tämän hetkisestä koulunuorisotyöstä?

Missä on onnistuttu? Millaisia haasteita koulunuorisotyössä on ollut?

Millainen rooli nuorisotyöntekijällä on koulunuorisotyössä? Entä erityisnuorisotyöntekijällä?

Millaisena näet koulunuorisotyön tulevaisuuden Sastamalassa?

Muita ajatuksia liittyen koulunuorisotyöhön?